

وفی ۲۸ حزیران سنه ۱۳۲۶

فی ۴ رجب سنه ۱۳۲۸ بازار ایرتسی

جمعیت علمیة اسلامیة نك ناشر افکاریدر

مدیر مسئول :
مکتب قضاة معلملرندن
کایسلی منیر

سر محرر :
فاتح مجیز درسعاملرندن
توقاد مبعوفی
مصطفی صبری

صاحب امتیاز :
فاتح مجیز درسعاملرندن
استانبول مبعوفی
مصطفی عاصم

مندرجات

سویلده شلرم خ . خیری	طاهر المولوی تاریخ اسلام صحائفندن
قصیده فریده ترجمه سی کمال الدین خرپوتی	م . صفوت اخلاق
ایرانک وضعیت حاضرده سی عبدالاحد داود	حسین حازم موعظه حسنه
بر ضیاع الیم	ادبیات
	طاهر المولوی نعت شریف



نسخه سی ۱ غروشدرد

آبونه اجرتی (پوسته اجرتیله برابر در)

ممالک اجنبیه ایچون :
۶۰ ، ۲۰ فرانق
۳۰ ، ۱۰ »

استانبول وولایات ایچون :
بر سنه لکی ۶۰ غروش
القی آیلنی ۳۰ »

درج اولنیمان اوراق اعاده ایدلمز

قارئلرمنزه

اکثر مقالاته آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندینی نظر اعتباره آله رقی رعایت سزلیکده بولنلما سی رجا اولنور .

در سعادت

محمود بك مطبعه سنده طبع اولنمشدر



پازار ایرتسی کونلری نشر اولنور دینی ، ادبی ، سیاسی وفنی هفته لق غزته در .

نَارِیْخِ اسْلَامِیَّاتِکْ

والد ماجد پیغمبری :

مابعد

حضرت عبدالله ، اوچ کون قدر بیرایه بخش حجله کاه اولدقدن صکره دیشاری به چقدی . بیت مکرمی طواف ایچون حرم شریفه عازم اولدینی صره ده (فاطمه بنت مرالحشمیه) نامنده کی عذرایه تصادف ایتدی . بو ملیحه مخدره ، یننده (تباله) بلده سندن اولوب مملکتکنده ایکن کتب سماویه ، طالع سهیله مکده ولادت ایده جک بر معصوم مقدسک خاتم النبیین و رحمة للعالمین اولاجغنی اوکره نمشیدی . او کوهر کراتقیمتک صدفی و او شمس عالمتاب نبوتک مطلع الشرفی اولمق خولیاسیله شهر مبارکه هجرت ایدره ک کهاننده کی کالی کبی عفت و جمالی ایله اشتهار ایلشیدی . شبان قریش آره سنده

جناب عبدالله ، نظر دقتی جاب ایتدیکدن اوزون اوزادی به سیای نجابت و اطوار اصالتی تدقیقه باشلامش و بو محترم کنجک والد پیغمبری اولاسیله جکینه ظن قوی پیدا ایتشدی .

عبدالمطلبک رؤیاسی و یوز دوه مقابلنده عبداللهمک ذبحدن خلاصی اوزرینه ظنی یقینه تحول ایلده رک او کنجور نبوتک هم خوابه وصالی وجوهر جلیل رسالتک مخزن کالی اولغه قرار ویرمشدی . شو قرار موجبیجه :

شعرمه قافیه ایتسم نوله ماهی کاهی

بر وسیله آرام آ کمه عبداللهمی

مأنی دوشونن بنات عفتساتک سردار جرأتکاری اولارق جناب عبداللهمی فکرآ اولدینی کبی انظاریه ده تعقیبه قویولمشیدی . حضرت عبدالمطلبک ولد مکرمی تزویج ایچون سیده مکرمه آمنه مطهره نک عمجه سی (وهیب) ک اوینه کوتوردیکی انشاده فاطمه کاهنه ،

سابقی اخطار ایله آرزو ایتدیکی صورتده منکوحه سی
اولماسنی تکلیف ایتدی. فاطمه ایسه بو تکلیف واقع
اولمازدن اول او سیما ینجیه حصر نظر ایتش وجین
عبداللهی تزین ایدن نور مینک تبدیل مجلا ایلدیکنی
کورمشدی. کال یاسله :

— یا عبدالله ! بن آرزوی نفسانی ایله سکا عرض
وصال ایتمه شدم . یوزکده کوردیکم برنورک انجلا کاهی
اولمق قصدنده ایدم . فقط نه چاره که تدبیر شیوة تقدیره
توافق ایتمه دی . کچن کون بنندن آیرلدقن صکره
نه یاپدک ؟ دیدی .

جناب عبدالله ، اوکون (آمنه بنت وهب) ایله
نکاحی و کیجه سی زفافی اجرا ایلدیکنی سویله دی . فاطمه ،
کندیسنجه قاره خبر اتقی ایتدیکی شو پیام سعادت
انجامی ایشیدنجه :

انی رأیت مخیلة لمعت
فتلائت بختاتم القطر
فسماها نور یضی به
ماحواله کاضاء العجز
و رأیت سقياها حیا بلاد
وقعت به و عمارة الفقر
فرجوته فیخرا ابوء به
ماکل قاذح زنده یوری
لله ما زهریة سلبت

منک الذی سلبت وماتدری

نظم تحسیر آمیزنی سویلکله برابر طاب سابقی ایچونده
(قد کان ذلک مرة فالیوم لا) دیدی که « اوبردفعه
اولمشدی . لکن بوکون اولماز » مالی افاده ایدن بوسوز ،
بر فعل ایچون اظهار ندامت موقعنده ایراد اولنور
ضرب مثل حکمنی آلمشدر .

بعض مورخین ، حضرت عبداللهه تکلیف وصال
ایدن عقیقه نک (لیلی العدویه) اسمنده بر مخدره

سایه کبی تعقیب ایتدیکی اووجود نادرالوجوده یتیشمش
و تخلیصی ایچون فدا ایدیلن دهوهر مقداری ویرمک
شرطیله نائل وصالی اولماسنی استرحام ایله مشدی .

اقد حکم البادون فی کل بلدة
بان لنا فضلا علی سادة الارض
وان ابی ذوالجهد والسود والذی
یشاربه مایین نشز الی حفص

بدیعه سی طرزنده مقتدر انشاد بر شاعر بدیع مادرزاد
اولان جناب عبدالله ، فاطمه نک شو طابنه قارشی :

اما الحرام فالنمات دونه
والحل لا حل فاستیینه
یحیی الکریم عرضه ودینه
فکیف بالامر الذی تبغینه

نظمیله مقابله ایددرک کاهنه نک آرزوسی ارتکاب حرام
ایسه اولوم اوندن اهون اولاجغنی ، یوق مقصدی
حلالی اولمق ایسه بوده آنجق نکاح ایله حصوله
کله بیله جکی و پدریله برابر بولوندیغنی جهنله دهها زیاده
قونوشمه ، وقتی اولمادیغنی سویله مش وبالا خره فاطمه نک
امل ایتدیکی سعادت حضرت آمنه نک نصیبی اوله رق :

اگر محول حال جهانیان ، نه قضاست
چرا مجاری احوال برخلاف رضاست
بلی قضاست بهرنیک وبد عنانکش خالق
بدان دلیل که تدبیرهای جمله خطاست
هزار نقش و برارد زمانه و نبود

یکی چنانکه در آینه تصور ماست
کسی زچون و چرا دم نمی تواندزد
که نقشبند حوادث وزای چون و چراست
بدست ماچوازین حل وعقد چیزی نیست
بعیش ناخوش وخوش کر رضا دهیم سزاست
حقیقتی ظهوره کلشدی .

جناب عبدالله ، تصادف ایتدیکی بومشتاقیه طلب

اولد یعنی ، بعضاری ده (ورقه بن نوفل) ك همشیره سی
اولوب (ام القتال) ده نیلن (قتیله) یاخود (رقیه)
بولونداغنی یازمشد .

جائز که اولورده عرض ازدواج ایتمش اولونلر .

مابعدی وار

ظاهر المولوی

اخلاق

دن

مابعد

ایسته هرملتك تعالی دوره لری صنوف اهالی اوزرنده
بیوك ، بیوك تاثیرات اجرا ایتدیکیچوندرکه ملتلرك
ادوار تعالیسنده نه قدر امید عز و سرور واریسه آنك
برچوق درجه قوتنده اندیشه اضمحلال مأمول وبلکه ،
محققدر .

کچن بندمزده مثال اوله رق ایراد ایتدی کمزایرانلر ،
رومالیلرک نصل مضمحل اولدینغنی و اضمحلاله نصل
لیاقت کسب ایتدکلرینی مجملآ بیان ایتدک ایهده رومالیلره
عائد بعض تفصیلات قالشدر . عرض اولدینغنی وجهله
رومالیلر ، منبئی روماشهری اولمق اوزره اعتیاد ایتدکلری
اخلاقسز لقلرک اوکئی آماغه چالیشان قسطنطین ؛ اهالی یه
خرستیانی قبول ایتدیرمکه موفق اوله مدیغندن سلطنتک
یاختنی دکشیدیرمکه مجبور قالدی فقط ینه اولمدی .
غریبه کیتدکجه تزايد ایدن فساد اخلاق ، شرقده تاثیر
ایتمک قورقوسنه مبنی « ثودوسیوس » بسبتون شرقی ،
غریبدن آیردی . بوصورتله شرق قرون وسطی نهایتنه
قدر بقا بولدی غریب ایهه توالی ایدن اخلاقسز لری
سببیه بردن بره اضمحلاله اوغرایه رق قروق اولی یه
بر خاتمه تشکیل ایتدی .

قرون اولی ده بیوك مترقی روما حکمدارلرینك

النده عز و رفاه ايله وقت کچرن روما اهالیسی جرمانلرک
الاربته دوشدیکی زمان مختلف ایکی سیاستک قهر تدمیرنده
یواش ، یواش ازلمکه محکوم ایدی . بریسی رومیانی اشغال
ایدن « جرمانلر » ریاستی ایدی که شمالی آوروپادن
کلوبده روماده حکومت ایدن جرمانلر ، رومانک قدیم
اصول اداره سنه اصلا رعایت ایتیورلر و کنسیدیلرینه
مخصوص بر اصول ايله اداره اولتیورلردی . بالطبع بوندن
« رومافکار عمومییه سی متأثر اولمز دکلدی نه چاره که روماده
اخلاق عمومییه نک بوزوقانی ، واهالینک تبالاکی جرمانلرک
کندی فکرلرنده برقا تدها ثباتی تأیید ایدردی . بوحاله
رومالیلردن آغزینی آچه جق کسه بولمیدینغنی کچی جرما-
نلرده رومالیلرک بویه راستعداد کسب ایتسنه کلدی مخالف
بولنورلردی . لیکن مملکت اداره سندن عاجز اولان
جرمانلر اسکی رومالیلری منسون ایدمک یالکمز بر
واسطه رعایتکار ایدیلر . اوواسطه ده ذاتاً ذوق وصفایه
آلیشان رومالیلره درلو درلو اکلنجه لر ، اویونلر ،
وقادینلری پک سوسلی کزدیرمک وقیر اکلنجه لرنده
قادینلرینی حاضر بولندیرمق ، بالورده مسخره قیافتنده
کزمک کچی نیجه سفاهتلرک اوکئی آچه رق اسکی
اهالی یی اویقدیرلردی بو خصوصده ایشلرینه پک ایی
کلیوردی . چونکه ذاتاً سفاهت مجلوبی اولان اخلاقسز
رومالیلر ، بوکی اخلاقسز لقلری کوردیکی کچی هر درلو
اندیشه یی آرقیه آتهرق وارلرینی یوقلرینی اکلنجه لرده
بالورده یمک دن بشقه برشی دوشونه مزلردی . حتی
رومالیلر اسکیدن کورمدکلری اکلنجه لره ، سفاهتلره
نائل اولدقلرندن چکدکلری ذات ومسکنتی اونوده رق
حاللردن پک ممنون بولتیورلردی .

زوالیلر دوشونمز لردی که اوتنزلره ، اواکلنجه لره
بتسون کنسیدیلرینی اونوتدیرمق ، کیری قویمق ، حتی
آکلاماق ، بر اوکرنجه یه نائل اولماق ، دهاطو غریسی
کنسیدیلرینی آولامق ، طوزاغه دوشورمک ایچون بر

اكنجهلره، سفاھتله اوقدر طالديرلر كه هر درلو لذائذ قناعت ايتمهرك كونده بش اون دفعه مكمّل بئكلر يرلر وهر يلك يدكجه برنوع علاج ايله قولايجه استفراغ ايدهر ك ديكر بر يلك دها يلكه قالفديرلر وصباحدن اقشامه قدر حاملرده ذوق و صفا ايله وقت كچيرلردي . اطرافدن مملكتلري اوزرينه واقع اولان تهاجه قولاق آصميه جق درجه بر غفاته، بر تابللكه طالمشلردى مزيت انسانيه نامنه هيچ برشيلري قالماشيدي حكومت اداردى ذوق و صفادن بشقه برشى دكل ايدى اطرافده وقوعبولان تهاجى اهالى كوردكجه حكومت علمينه اياقلا تمامق ايجون اهالينك خوشنه كيدجك درلو درلواو يونار اويونجاقلر ايجادنن چكمنزلردى حقى هر كس بيوك كوچك اويونجاغى كنديسنه بر مدار افتخار بيابردى بونك ايجوندى كه اهالى ، مأمورين ، وكلا ، ايمراطوره وارنجهيه قدر تياترو صحنه لرنده ، اويونجايق ايدرار وهر كس طرفدن القشلا نيراردى . لئكن بوشرقى روماليلر بوسفاھت ك جزاسنى يالكنز كندى حكومتلري الله چكديلر اضمحلاللرنده اهل اسلامك البته كچن مملكتلر اهالىسى غربى روماليلر ك جرمانلردن كورديكنى مسامانلردن كورماشدر .

مستبد حكومتلر اوتهدنبرى اهالى اوزرنده استدكارى كې اجراءات يابه يامك ايجون طبيعى دركه افكار عموميه نك غلبانندن چكمنيهرك اجرا ايتدكارى ظلملرينى ، اسرافلرينى ، سفاھتلىخى اهالى به كوسترمامك و آنلري كنديارندن ممنون ايتك ايجون اهالى يي اكنجهلره سفاھتله سوق و تشويق ايتك اصولى طومشدر . وبوصورتله ملترك باشنه طوغان قره كونلري بر دوكون و بايرام صورتنده كوستتردك ايتدكارى كې ايشلرينى بجرمشلدر .

شو احوال اجاليه دن آكلاشلايدىغنه كوره اك مستمنا بر زمانده قارشولرنده هيچ بر رقيب كورميان

« اويى » ديمكدن بشقه برشى دينيله مزدى . اشته بو اصول اك مستبد حكومتلر ك اهالى يي اسكات ايجون قولاندقلى يكانه بر اصول اولدينى شرقى روما ايمپرا . طورلغنك اضمحلالى اسبابى صر سنده بيان ايديله جكدر . بوصورتله چوجقار كې اويونلره ، اويونجاقلره آلدانان روماليلر بر بو جرمانلر ك زير سياستلرنده بوياله طائلى واسطه ل ايله آجى كونلر كچير مكده لر ايدى .

برده حكومتك بوياله ضعفندن بالاستفاده عموم خريستيانلردن بيوك بر دولت تشكيل ايتك و او دواته قوماندا ايتك فئكرينى بسليان پاپلر ك سياستى ايدى كه : بونارك اك بيوك اميدلري اهالينك جهالته و تعصبه مبتنى ايدى . اكر كرك حكومتلر ك و كرك پاپلر ك تعقيب ايتديكى سياست بتون ممالك غريبه ده معارفك نشرينه حائل اولمش حقى پاپزلر ك يونان فلسفه سى ديه صاحبه صاپان قوردقلى « اسقولاستيك » طرفدارلري عالمك ، عالمانك اك بيوك دشمنى اولوب بو اصول فلسفه يه معارض اولانلر كفر ايله اتهام اولنه رق منع ايدباير ايدى بونك ايجوندر كه قرون وسطاده بالخاصه غربده بر جوق چركين ، وحشى جاعلانه حر كتره ميدان آچلمش و بر جوق كناه سزلر ك بهوده يره قانى دوكلش ، متمدن روماليلر ك قرون اولى ده يتشديرديكى اخلاقمنزلاقلر ك اكديكى فساد عطالت وسفاھت تخملري بتون قرون وسطاى احاطه ايدهر ك بيك سنه يه قريب بر دوره يي ليكله مشدر .

شرقى ، رومه ايمراطور اغنه كنجه : غربى روماليلر ك اخلاق سيئه سنك سرايته ميدان ويرمامك ايجون اتخاذ ايديلان تدابير سايه سنده بالقان و اناطولى شبه جزيرملرنده و مصر قطعه سنده بيك سنه يي متجاوز حكومت ايتمش نه چاره كه نهايت زمانلرده آنلرده اخلاقى بوزدرق غربى روماليلر ك باشنه كلان فلاكت قدر الم فلاكته دوچار اولديلر ايسه ده صوك زمانلرنده

و زمانرینه نسبتله پک چوق ترقی ایتمش بولنان ایران و روما حکومتلری یالکیز اخلاقسزاق یوزندن محو اوله رق ثروتلری ، قوتلری ، مملکتلری بر صورتله آنلره مددرس اوله مامشدر .

بو ایکی حکومت مستقله ، قارشوسنده هیچ بردشمن کورمدکلری بر زمانده عربستانک بر قسمنده بردنبه ظهور ایدن فیض اسلامه بعض احوال ناروالرندن صرف نظرله ذاتاً اخلاقی بوزلماش اولان عرب قوم نجیبی بردنبه آرالرنده کی نفاق و شقاق آرقهیه آتهرق پک آز بر زمان ظرفنده بیوک ایران و روما حکومتلرینی تارمار ایتشلردر .

عربلر ، واقعا بدویلک حالنده معارف ، ترقی نه در بیلمزلردی و کندیلرنده جهالت سائقه سیله بعض انسانلغه یاقشمیه جق حاللری یوق دکلدی . فقط عربلرک انسانلغه کز زیاده شان ویره جک اوچ حاللری وارایدی که بو حاللره مدنی ملتدره پک آز تصادف اولور شجاعت ، سخاوت ، سوزده نبات ، اوت ایشته عربلرک شانی اعلا ایدن انلری یارم عصر ظرفنده شرقدن چین دمیر قبولرینه غریبن اندلسه ، فاسه قدر حاکم ایدن بو اوچ اخلاق فاضله درکه بو فضیلتلر او یونلر ، اککنجهلر ، جالغیرله قادیسلرله سفاهته آلیشان بر قومده قطعاً بوانه ماز . بولنور دیانلر حقائق تاریخییه ، احوال روحیهیه و قوفسزاق کوسترمش اولورلر .

عربلرده قادیسلره قارشو ایکی حس واردر که بوایکی حس هیچ برمدنی مملکت اها الیسنده بولنه من برنجیسی بتون خانه لری خارجنده وقوع بوله جق امور و معاملاتده قادیسلرله تماسده بولنماق و تقسیم اعمال قاعده سنه رعایه قادیسلر مستقل او ایشلرینی ارککلرده مستقل خارج ایشلرینی یاپار و ظاهرده قادیسلره هیچ اهمیت ویرمزلردی . ایکنجی حسلری ده دنیاده عربلرک مالک اولدینی القیمتدار برشیلری واریسه اوده قادیسلری ایدی که عرب قادیسلری

ارککلری سایه سنده هیچ تعرضه دوچار اولمزلردی . و جوجقلرینی بویله بر حس ایله بیوده رک عرض و حیثیت محافظه ایده جک دیه قیز جوجقلرندن زیاده ارکک جوجقلره عطف انظار دقت ایدرلردی بو سایه ده هر ارکک آناسی قوجاغنده بر آرسلان اوله رق بیودیلر و یلان سویلک و قورقاق بولنق ، وار اولان بر شیئ و طنداشندن اسرکه مک کبی خوبلردن جوجقلر صوک درجه صیانت ایدیلر نهایت بتون واریغله بر ارسلان اولوردی . شمدی بز بو حاللره باقم ، برده آوروپا احوالنه بقالم ایکسینی بربرینه قیاس ایله بوندنبویه آتجغمز خطولدری کوزمزک کوردیکی طرفه آتمه چالیشالم .

بایزید درساملرندن

م . صفوت

موعظه حسنه

قال الله عز وجل :

(ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة)

و جاد لهم بالتي هي احسن الاية)

قد سیت واهمیتی وارسته قید بیان بولنان وظیفه ارشادی بحق ایفا ایتک نه قدر مشکلد . اساساً هیچ بر زمان و مکان ایله مقید اولمدینی حالده بزده علی الاکثر شهرور ثلاثه ده ، جوامع معینه ده بر اعتنای مخصوص ایله ایفاسی معتاد و ماتزم اولان بو وظیفه نظیفه بالخاصه دور حاضرده او درجه مشکل الاجرا بر کیفیتدرکه هر واعظم دینلک بوکا موفق اولسی متعذر دکسه ده متعسر در . چونکه معلوم اولدینی اوزره یالکیز دور اخیرده دکل ، اعصار سالفه ده ده اکثریت اوزره موعظه نامنه تألیف وایادی و عاظه تودیع ایدیلن کتابلر ،

بر حسن غیظ و نفرت تحصیل ایتیمی مستبعد برشمیدر؟
ذاتاً تاریخك شهادتیه ده ثابت بر حقیقتدر که بوکونکی
محدثات غیر مشروعه ، هپ نا اهللرك هر نصابسه
ریاست علمیه بی احراز ایدهرك یابر اثر ریاکاری اولمق ،
یاخود بر منفعت خسیسه تأمیننه معطوف بولمق اوزره
موعظه نامه تلئین ایتدیک کیلادن محدث ایتشدرد .

سوزلری خلقك ظواهر و بواطنده اجرای تأثیر
ایتمك قوتی حائز بولنان احساب تبشیر و انداردن ،
خطبای سیاست آشیایاندن ، واعظلرك بواطن عامه اوزرنده کی
حاکمیت بلیغیه سی غیر قابل انکاردر . بر جوق قلوب معصومه بی ،
صاف اذهانی بوقیل واعظلرك تلقینات جاهلانهرینه
معروض برامق ، ملتك مقدراتی ایادی سیاست وتد
ویرلرینه آلمش اولانرك هر حالده تجویز ایتیه جکلی
برکیفتدر . چونکه ملتك احوال روحیه و دینیه سنك تمثیل
ایتدیک شو شروفساددن ، زیغ ورداندن هر کس دن زیاده
اولای امور متأثر اولمق لازم کلدیک کی ماده ، معناً
مسئولیت آلتنده قاله جقلردنه آنلردرد .

عصر حاضرده واعظایچون فکر عاجزانه بجه طلافت
بیانه مالکیتله برابر نفسنده بر خیلی مکارم و فضائل جمع
ایتمك لازمدر . حق ، حق سوزی تبلیغ و توصیه ایتمك
پك قولایدرد . لیکن آنی برسمع قبوله ایصال ایدد بیامك
جداً زورومشکل برکیفتدر . واعظ ، هم حکیم اولمالی ،
همده عوام ایله مناسبنده بولملی .

جماعتك سویه عرفان و قابلیت لایققله تقدیر ایددرک
آکا کورده برطرز تبیین اختیار ایتلی . لیکن بوکاموفق
اولمق جدماً متعسر در . سویه ادراك واستعدادی متفاوت
بولنان بر جماعته قارشی فصل بر طرز بیان ، فصل بر
موضوع انتخاب ایدملیدر که تأثیر مطلوبی اجرا ایتسون .
ایشته بونقطه در که اوصاف و صلاحیت کامله بی حائز اولان
واعظلری خیلیدن خیلی دوشوندیرر . ممکن دکل ناصل
بر اسلوب تلقین اختیار ایتسه ، هانکی زمین اوزره

حتی بعض تفاسیرده داخل اولدینی حالده قصص
اسرائیلیه ، احادیث ضعیفه و موضوعه ایله مشیحون
بولندینی کبی تعقیب ایتش اولدینی هر هانکی بر مبحث
و موضوعه متعلق اولورسه اولورسون کافی درجه ده
ایضاحات لازمه و محاکات سالمه بی ده محتوی دکلدر .

احادیث موضوعه و روایات ضعیفه بی تمیز و ادراکه
مقتدر اولیان ، دلائل عقلیه یقینیه ظاهره مخالف
دوشن بعض آیات و احادیثك تأویل و محمل صحیحی
بوله میان ، مسائل کلامیه و قواعد اصولیه ایله آشنالغی
پك سطحی بولنان هر هانکی بر متصدی ارشاد ؛
ذکر اولنان موعظه کتابلرندن اقتباس واستنباط ایتش
اولدینی بضاعه ضعیفه ایله کرسی وعظه چیقاردرد
تلقینات و ارشادانه اجترایدرسه مطلقاً ترغیبات
و ترهیباننده افراط و تفریط کر بولرینه دوشمکدن
قوتولاماز ؛ هیچ خبری اولمادینی حالده یکدیگرینه
متناقض اولمق اوزره تبلیغات و وصایاده بولنور .

جائز که بعضاً بیلمیهرك خلق ارشاده بدل اضلالده
ایده بیلیر . بوکون نظریات و فلسفیات غریبه نك صنف
شبانمرك دماغ متفکرندم خیلی تأثیرات اجرا ایتمکدن خالی
قلمدینی دوشونوله جك اولورسه بو جهت ، یعنی ارشاده
بدل اضلال ایتمك قضیه سی اغلب احتمالات اولمق اوزره
نظر دفته چاربار .

بو نقطه دقیقه صولك درجه رعایت ایتمك ؛ اولای
امور حضراته ترتیب ایدن و جانبك اك بویوکلرندن بری
اولسه کرکدر . بو خصوصده لوستریلن اك کوچك
بر اثر غفلت و تسامح یوزندن تلافیه سی غیر قابل نتایج
وخیمه تولد ایتمك ملحوظ ، بلکه ده محققدر . هیچ
استئمالی اولمدینی حالده کرسی وعظی اشغال ایدن
بر ناصحك آغزندن چیمه ان ایکی جمله ایله بر جماعت
کبرانك حیات اجتماعی و اخلاقیه سنك ، عقاید مرکو -
زده دینیه سنك خالدار اولسی ، قلملرنده دینه قارشی

چونکه عکس تقدیرده « ادع الی سبیل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة و جاد لهم بالی هی احسن الاية » فرمان سبحانیسی ایفا ایدیلهمش اولور. صوگرا بوندن متولد مسئولیت معنویهك بویوكلهكنی ده دوشونمك ایجاب ایدر .

شو آیه جایلهدن مستنبط اولدینی اوزره سبیل حقه دعوت ؛ آنجیق حکمتله ، موعظة حسنه ايله ، جدال احسن ايله اجرا اولمق لازم کلیورکه بونلردن برنجیسی یعنی حکمتله ارشاد ، آرز ، چوق حکمت و معرفتله علاقه دار بولونانلره ، ایکنجیسی ، یعنی کوزل سوزلرله ، اوکودلرله ناسحاک ، صاف قلب ، امی بولنان جماعت عامیه ، اوچنجیسی ایسه متمر دین و غلاته قارشى استعمال واختیار اولمق مقتضای حکمت و سیاست اولسه کرکدر .

واعظلرده آرائیلمسی مطلوب اولان او صاف واحوالك الم مهم قسمی اقوال مسرودهلرینی افعال مشهودلرینك تکذیب ایتهمسی تشکیل ایدر .

مقالی لسان حال واعمالی تکذیب ایدن ناسحاکر ؛ ناسه کلمات مرشدانه لریله هیچ برشی قازاندره مازلر . حتی « فلان شیء اکل ایتمیکز . چونکه سم قاتلدر . » توصیه سند بولندقدن صوگرا علی ملاء الناس اوشی منوعی اکل ایتمکه سخریه مستحق کورولان اطباکی-تهنزا لرده هدف اولورلر . لکن عامل اولماقله برابر امر بالمعروف ، نهی عن المنکر وظیفه سنی ترك ایتمکه ده طوغری اولماز .

فساد کبیر عالم متهمك

واکبر منه جاهل متنسك

ها فتنة للعالمین عظيمة

لن بهما فی الدین قد یتسك

مسین مازم

سوزسویلسه ده دیکلته من . قارشیدسند خواهشکر اتعاظ ومشتاق سامه لر کورمك ایسترنک جماعتك یواش ، یواش پاپوشلرینی آلوب صاووشمقده اولدینی مشاهده ایدن بر واعظده هیچ نشو ارشد قالیرمی ؟ کائناتك مصاحی بنییم ؟ نملازم دیرك یأس و تأثرله قطع کلامه ، ترك موقعه مجبور قالیر .

هله استانبولده پاپوشلری لارنده اولدینی حالده وقت کچیرمك فیکرونیتیله مجالس وعظیه کیزدرك قائماً نصیحت دیکله مک ایسته ینلره قارشى ایراد کلام ایتمکدن کندینی بیان ، حکمت ارشادی تقدیر ایدن واعظلر نه قدر صقیایلر . مع مافیه خاقمزده غریب بر حالت روحیه واردر . جدأ نافع بر زمین اوزرنده ایراد کلام ایدنلری دیکله مزلر . زرده بر شکل و وضعیله نظر دقتی جالب ، قصه فروش ، ناقل غرائب خواجه کورورلر ایسه اونك باشنه طوبلانیرلر . بری طرفده جدأ هر جمله جمیله سیله برر درر حکم و منافع اتخاف ایدن عالم ؛ بر قاج جماعتله ، حتی تک باشنه قالدینی ده واقع اولور .

ایشته بوکون عمومی بر صورتده خلقمزده مشهود اولان بو حالت روحیه ، بواعتیادات مسئولیه ؛ شمدیه قدر واعظلری اصلاح و تهذیب ایتهمك ، دها طوغریسی بو وظیفه مقدسه یی اهلنه تفویض ایلهمك یوزندن نشأت ایتشدر . آرتق بونك حیات اجتماعیات ، سویه عرفان امت اوزرنده ایقاع ایتمکه بولندینی خسارات عظیمیه قارشى لاقید قالمق قدر مضر بر غفلات و تسامح تصور اولنه ماز .

موقعی کلش ایکن عرض ایدم که اولسای امور حضراتی بو وظیفه معززه یی اهلنه تودیع ایتدکدن صوگرا بر طاقم کندینی بیامزلرك بعض محللرده مشهود اولدینی اوزره « ارتجاء خدمت ایدیور » یوللو وقوع بولان کفت و کولرینه ده مساغ کوسترمه ملیدرلر .

ادبیات

نعت شریف :

جبینک مطلع نور هدادار یار رسول الله
 فک سرچشمه آب بقادر یار رسول الله
 توجہکہ قرب قاب قوسینہ حقیقتہ
 ہلال ابرولک قلبہ نمادر یار رسول الله
 لسانک ترجمان راز وحی الله (ما اوحی)
 لبک کویندہ (انی انا) در یار رسول الله
 سن اول مہر جہانتاب حقیقتک کہ ذراتک
 روان انبیا و اولیادار یار رسول الله
 سنک رخسار کندم کونکک شوقی ایام آدم
 فراموشندہ (لا تقربا) در یار رسول الله
 سرکویک قیاس ایشدہ کیرمشدر اکا ادریس
 کہ جاویدان جنات علادر یار رسول الله
 فراقکدن ایدی بی شبہہ اشکی نوح نواحک
 کہ موجا موج طوفان بلادر یار رسول الله
 مکر کل رویکی یاد ایش ابراہیم اوحالندہ
 آنکچون نار ، کازار صفادر یار رسول الله
 ظہورک کوش ایدوب نسل شریفدن ذبیح الله
 برای مژدگانہ جافقدادر یار رسول الله
 آکا ردی پیر کنعان ذکر یوسفلہ سنی ، یوقسہ
 سکا یوسفدہ عبد مشترادر یار رسول الله
 شرفیاب خطاب خاص اولمشکن کلیم الله
 سکا امت اولوب حاجت روادار یار رسول الله
 عروج ایتدیسہ چرخ چارمہ عیسای روح الله
 قدومک نشمرہ بر پیک سمدار یار رسول الله
 سنکدر فی الحقیقہ خوان احسان نبوت کہ
 طفیلک اندہ جملہ انبیادار یار رسول الله
 ظہور سر ہستیدن مراہیای تعیندہ
 وجود اقدسک اقصى المنادر یار رسول الله

علو شانکک آنحق بورتبہ فہمی قابل کہ
 کالی ذاتکک بعداز خدادار یار رسول الله
 جہانہ محض رحمہتک کہ قلب مشفقک باللہ
 یم لطف وکرم ، کان عطادر یار رسول الله
 ینہ سندندر امیدم اگرچہ دفتر اعمال
 بتون مسودہ خطادر یار رسول الله
 تصاحب قیل ایکی عالمہ طاہر بندہ کی للہ
 سزای عاطفت در ، بی نوادر یار رسول الله
 اولا اضعاف اصناف تحیات وسلام الله
 روان پاککہ ہر لحظہ صادر یار رسول الله

طاہر مولوی

قطعه :

چشم وحدتین ایلہ بر شب باقنچہ عالمہ
 کندیمی ذرات ایلہ دمساز تہلیل ایلہ دم
 ایردی کوش جانمہ تسبیح اشیا بن دخی
 (سبج اسم ربک الاعلی) بی ترتیل ایلہ دم
 طاہر المولوی

سویلہ شلرم

اقتدار عشقی قلب داغدارم سویلہ سون
 پیکر سیال اولان جسم تزارم سویلہ سون
 اشتیاقک قوہ تأثیر آشنا کفی
 شرحہ شرحہ سینہ سوزشمدارم سویلہ سون
 اهتزاز روحک آہنک حزن آمرینی
 نظرہ چشم کبود دلشکارم سویلہ سون
 کوزلرمدن لالہ رنگندہ آقان سودامیدر ؟
 رنگ رخسار حیات افزای یارم سویلہ سون
 خون دیدہ ملہ تراب قبرمی تحجیر ایدک
 حالی ہمدردمہ سنک مزارم سویلہ سون

امر و آرزوسی اوزرم جاری اولمه سندن هیچ دهنکشی
شکایت اولمه. چونکه برکرم کاملاً معتدل حدینه پای انداز
دخول اولان کندی افعالکدن ارتق و صحت و سالمیت
رسمی ناصل تحری ایدیورسک. کوچک آدمک
فصاحتدن، بلاغندن، لاف اورمسی ایسه هیچ بروجله
ای دکدر. بناء علیه امان فضولانه طاورانوبده ذکر
فضایله قویله. هایدی فرض ایدلم که سنک کلام بدیعک
بیان و معانی علملرنده کی رسائل - اثره و حاضرینی بالکلیه
فسخ و ابطال ایدیورمش یادونان ابنای زمانک میزان
تقدیر و اعتبارنده سحبان نحریرک سحر کبی کتاتی، باقل
شهرک ترهاتندن بیله دون اولیه جقمی ؟

اصول و فروعت مسلم شداما
نکشتی باصل خود از فرع و اصل
نشد کارکر در تواز فرط غفلت
حدیث اواخر کلام اوائل
ز آداب اهل کرم بحث کردی
ولی نیست دأب توجز منع سائل
ترادر طریق جدل نیست کامی
بجز هدم اوضاع و نقض دلائل
ز منطق مزین نطق کاندردو کیتی
نشد حل از اشکال توهیچ مشکل
مبین نکشت از حدود و رسومش
نه اجناس عالی نه انواع سافل
چون نفس ترانیست رودریاضت
ز تحصیل علم ریاضی چه حاصل
مبین هیئت چرخ کردان که باشد
نجومش کهی بازغ و کاه آفل
فلک را چه کیری حساب مدارج
قرر را چه پرسی شمار منازل
خایل الله آساز تأیید فطرت
جز آیات فاطر مخوان زین هیاکل

درد هجرانک زوایی واری ، یاخود یوقیدر ؟
ترجمانم ، چهره امید وارم سویله سون
شدت مقهوری پی در پی آلامی
خامه هرد محزونم ناله کارم سویله سون

۱۳۱۸

سودیکمه صوریورم

اغلا یورسین حاله مایوس حرمانم میسین ؟
لوحه آلام حزنم ، یوقسه جانانم میسین ؟
بینمی سیال ایدرسین سوزش عشقک ایله
قلبمک سوداسیمی ، آتشنزن جانم میسک ؟
افتراقکدر سبب نومیدی شبرنکمه
زبدۀ آمال روحم ، ماه تابانم میسک ؟
زهر غم آلود در هر آن هجرانک بکا
سویله : ای آرام دل دردمی ، درمانم میسک ؟
منکسف کورمکده یم مهر خیال نازکک
بر کموش آینه حال پریشانم میسین ؟

۱۳۱۷

نصوح افندی زاده :

ع . مغیری

قصیده فریده ترجمه سی

مابعد

جدا عزیز و ذی قیمت اولان نقد عمر و حیاتک
پیروده یره مصروف و مبذول اولمده در . شو حالده
زمانک انقلابات عجبیه ، و تبدلات متعاقبه غریبه سنه
قارشو نه وقته قدر بویله غفلت عظیمه ایچنده اوطورا-
جقک . خصوصاً افعال ذاتیهک و ساطت مخصوصه سیله
فاعل حقیقی طرفنه یول کوتوردمدیکندن طولانی مطلقاً
حالاً نعمت عافیتدن محروم ، استقبلاً دخی بسبتون
نحو و معدوم اولورسک .
انعال متعاقب الامثال ماضیه نک بر آن عاملنک موجب

اگر قابلی فعل خود یکطرف نه

بین نور فاعل عیان در قوابل

ببوی حدث چون جعل خوگرفت

زمجمول ازان تشنوی بوی جاعل

اصول، فروع علملرینی استحصال و اکمال ایلدیکک هر کسجه، مسلم اولمشدر. فقط نه فائده که فرعدن هنوز کندی اصلکه بیله واصل اولمغه، مائل اوله مدک. باقسه آ. افراط غفلتدن، زیاده جهالتدن اولمیدر که متقدمین عظامک کلامی، متأخرین کرامک حدیث پرانجامی - سنجه ولو جزئی اولسون - هیچ بر تأثیر حاصل ایدمدی.

حتی اهل کرم و سخاوت آداب سمیحانه سندن بحث ایلدیکک حالده ینه سائلاری منع ایتکدن باشقه بر شیء عادت ایدینه میورسک. جدلکاراق طریقده ایسه ذاتاً دلائل موروده بی نقض ایتکدن، اوضاع مسائل موجوده بی همان هدم و ابطال ایتکدن باشقه بر ایشک یوقدره. علم منطقدن هیچ نطق ایتمه. چونکه سنک ایراد ایدم جکک اشکال منطقیدن نه دنیاده نه ده عقباده هیچ ر مشکل حل اولونه مز. اوت علم منطقک حدود و رسمندن شمیدی به قدر نه اجناس عالی، نه ده انواع سافل کمالیه مرتبه ظهوره کله مه مشدر. ذاتاً نفسکک یوزی سوی ریاضته تماماً متوجه اولمده قجه علم ریاضی بی تحصیلدن سنجه نه حاصل اوله جق. چرخ دوار بی قرارک هیئت و حرکتی ده اصلاً نظر اهمیته آله. چونکه اونک ییلدزلری ذاتاً بعض زمان طلوع و بعض وقتده غروب ایتکدن خالی قالمز. شو حالده فایکک حساب مدارجی، قمرک منازل و ابراجی نیچون طوتوب صایورسک. بلکه بو هیاکل حاضر دن - مجرد تأیید فطرت الهیه ایله - حضرت خلیل الرحمن کبی. انی وجهت للذی فطر السموات والارض . . . آیت جلیله سندن باشقه بر شی اوقومه. اکر فطره قابلیت کامله بی حائز ایسه ک سن کندی

افعالکی بر طرف ایدوب فاعل حقیقینک اوقوابل موجوده نک چشم امعانکه نمایان اولقده بولونان نورمبین سبحانلرینی کور؛ تماشا ایت. او اشیای مجمله دن جاعل حقیقینک رانحه سنی آلامدینک شبهه سزدر که مجرد جعل وقاذورات کبی حدیثلر قوقوسیله طبیعتلندیکنندن نشئت ایدیور.

ببازوی همت بزن دست و پایی

بهم در شکن دام و بند شواغل

زاجرام و اجسام سفلی چه جویی

بصوب عالی کرای از اسافل

براور سراز جیب کردون کردان

بین عرش را قدسیان کشته حامل

زهر سوستاده صفوت ملایک

کروهی مسیح کروهی مهلهل

یکی فوج در اوج قربت مهم

ز ذات جلیل و صفات جلائل

یکی چون در طوق عزت مکر

در ایصال افضال و اهب وسائل

چو طی کشت تیه حوادث در انجا

بملک قدم ران بیک حمله محمل

ز فقر محیط قدم منبسط بین

بودی امکان هزاران جداول

دران قلم نور شو غوطه زن

فروشوی خویشتن از ظلمت ظل

بود بحر و جدول یکی فی الحقیقه

دوی خواست از احولان سواحل

یکی خوان یکی دان یکی کو یکی جر

سوی الله والله زور و باطل

بشعر حقیقت کشد شعر جامی

فیاخیر قول و یا شر قائل

ال و آیاتی بر کره قوت بازوی همت ایله یکدیگرینه اورده حائل جولان عرفان اولان بو مشاغل طوزاغنی،

ارا . الیحدن بشقه سی والله صرف یالان ، وحقیت حالده عین بطلاندر . ایشته جامی نك شعری انسانی بویه شعور حقیقه دعوت ایدر چکر ، اوخ ، او نه خیرلی مناسب قولدر کنیدیسی نه عجایب شرلی قائل در . . .

کمال الدین خربزنی

ایرانك وضعیت حاضر دسی

(۵)

ایرانك وضعیت حاضر دسی بزى جهانك « عمومی بولتیقه » سی نظاریاتك مطالعه سنه سوق ایدیور . محرر عاجز علم الادیان ایله فلسفیاته آرز چوق - حدم اولیه رق - انتساب ایتدیکم کبی ده ، تاریخ عالم . کوردیکم تحولات و تبدلات سیاسی و ملیه ده فلك بنی « بولتیقه » (Political Science) فندندمه اوقدر محروم براقادی . بناءً علیه بو مقاله ده ملاحظات عاجزانه می انظار قارئنه وضع ایده جکم .

ایراندن صوك ایکی اوچ هفته دنبری کان حوادنك شایان ممنونیت بر حالده اولمادیغنی جراندیومیه کوستریور . طهرانده ارکان قایینه میاننده نفاق ظهور ایتمش ایش ، سپه دار ایله بعضیلری روسیه بولتیقه سنی تعقیب ایدیور لر مش . مشهور ستارخانك سلاح آرقداشی باقرخان سپه دار ایله تقی زاده و دیگر لرینك علمینده برفرقه تشکیل ایدیور مش . ستارخان ایسه اتحاد و اعتدالی توصیه ایدیور مش . دیمك كه ایران پایتختنده نفاق وارد در . بو ، البته شایان تأسف در . حتی کچن هفته والده خاننده ایران اکابر و اشرافی بو نفاقك ازاله سی ایچون عقد اجتماع ایده جکر ایدی . لکن صوکر ا تدبیر دیگره توسل ایلدیلر . روسیه حکومتك تعقیب ایتدیکی و فقط سیاسیات نقطه نظرندن يك خطالی و حتی کنیدیسنك منافع آتیه سنه مضر اولان

باغنی بسبتون قیر . خاتمه سفلی یارادلمش اولان بواجرام واجساء حاضر دیه پای تعاق اولمقده نه اریورسك . دائماً اسفاددن اعلی طرفه متوجه ومائل اول بر کره چرخ دو اربی قرار یاقسنندن باش چیقاردوب عرش عظیم رب کریمی تماشا ایدوب کورکه بر طرفدن برالای قدسی مایکله اونی حامل اولمش ، بر طرفدنده زمرة جلیله ملائکه کرام ، دائماً آفاق اوزره صفیسته احترام اوله رق قسماً تسبیح وتهلیل رب جلیل ایله اشتغال ایلدیکی کبی اونلردن بر صنعت کزین علویت قرین به بالای مستعر قرینیتی حائز اولمغه متصل ، ذات اقدس وصفات جلیله الهیه نك بخش ایلکده بولندیغنی مهابت معظمه معنویه سائقه سیله بیوک بر وله وحیرت ایچنده قلمشدر . ذاتاً اونلردن بر جماعت مخصوصه ده احراز ایلدکاری طوق عزتله بهر وقت محترم ، وجناب وهاب کریمك توکمنز بتمز اولان فضل واحسان بی پایانی ، مخلوقات موجوده سنه تدریجاً ایصال وتبلیغه وساطت ایتك خدمتیه ممتاز و مکرم اولمشدر . صوکره اوراده کی صحرای فسیح الارجای حادثات ، تمامیه طی اولونه رق واصل اقصى الغایات ، اولونجه همان محل عزیمتی بر حمله ده قدم مایکده سسور . وعالم قدمك بحر محیطی دینندن وادی امکانه دوغری بیکارجه جسدولر ، آچیاמש اولدیغنی کور . متعاقباً او نور ابدی دکزنده تکرار بتکرار طالعینج اوروب کندی نفس ناپاککدن ماسوی ظانی ظامتنی یاقه . شوراسی تحفدر که او جدول ، و او بحر عظیم ومکمل ، حقیقته بر شیدن عبارت ایکن ایلک نظرده چشم ظاهر بینانه مشهود اولان شحوحال اثبت محضاً ساحلده غافل بولونان بر آلاى شاش شاشقینلردن نشئت ایتکده در .

امان سن اولیه غافل واثنیته خواهشکر ومائل اولمه بلکه دائماً متبصرانه حرکت ایدوب بر ذاتی چاغر ، بر ذاتی بیل ، بر ذاتدن بحث ایت ، بر ذاتی طلب ایت

واو چنیجیسی [باشی بوزوق] بر حریف « سلام علیکم ای محترم مسافر لرم » دیه افندی باغبور . « افندی برادر سن سید سن ، بو باغده حقك واردر ، سكا بر دیه جكم یوقدر . حقكی آلمق ایچون کلدك ایسهك اعلى ، کیر بو اوطیه سكا لازم کان حصه یی تخصیص ایده جكم » دی یهرك سیدی اوطیه صوقار . منلایه ، جناب آخوند سرك دخی بو باغده برحق و حصه کز واردر . بزده وعظ و مرثیه او قویور سکر . بنهء علیه سزده شو اوطیه تشریف بیوریکز که حسابکزی کوریم . دیر . بعده نوبت باشی بوزوق خرسزه کایر : آکاده « حریف سئک نه حصهك اولمق احتمالی واردر که باغمه کلدك ؟ » دیهرك انی تپهلر . صکره سیده کایر ، آکاده « اگر سن اولاد پیغمبردن ایسهك بویه بر کیجده خیر سزلغه نه یه چیقديك ؟ » دیهرك اونیده اولدقجه کوتکلر . بعده آخونده کایر « سید خمس زکاته مالکدر . باشی بوزوقده درزی و چاپقین دز . سن ایسه مرثیه خوانقدن برحقه مالکسك . بو کیجده خیر سزلغه چیقمانك معناسی نه ؟ دیهرك اونیده خردو خاش ایدر .

شیمدی ، آچیق سویلیهلم ، دول معظمه دن بعضیاری عالم اسلامیه تجاوز ایتک ایستورلر کیمیس سید صقتنده ، کیمیس آخوند قیافتنده ، کیمیس ده اچیقندن آجیغه اشقیا صورتنده . رقابت بین المللک بوکا مساعده اتمیه جکی درکاردر . انکلتزه اسلامیتدن معدسه سی هضم ایدمه جک درجهده منافع باع اتمش اولدینی حالد اسلامیه آرتق فضله تجاوزاته محل قالمادیغنی دوش و نملی . روسیه نك ملیونلرجه مسلمانلری ازمش اولدینی میدانده در . اختلال اخبرده ایسه اسلاملردن کوردیکی معاوتی درخاطر ایتلی در . اسلامیت دین ایله قائمدر . بحسب وحدانیت الوهیه قائل اولان بر دین طبعی و عقلی وار ایسه اوده محمدیلکه در . بنهء علیه عدل و احسان

خط حرکتی ایران رجال دولتی تفرقه یه - سوق ایلدی . لکن بو ظاهری نفاق و تفرقه نك ایرانك منفعته خدمت ایده جکی درکاردر .

روسیه حکومتی اوتهدنبری اعتیاد ایتدیکی اوزره ایلوم دخی ایرانه قارشى محادنت و خیرخواهلق دکل بلکه معظمانه و محقرانه بر پولتیقه کوستریور .

بوکون روس رجال دولتی ایرانلرک قلوب و حسیاتی خون آلود ایشدر . هیچ بر ایرانلی یوقدر حق دییه بیلیم که هیچ بر مسلمان بولماز که روسیه دن ، منون اولسون . دنیاده الك آشانی ایکی بوز مایون متحدهالی اسلامیه نك قبلرینی دلخون ایدن موسقوف قابینه سی عجبا طوغری و صاغلام بر پولتیقه تعقیب ایدیورمی ؟ فکر عاجزانه مه قایرسه ، بو مسلك روسیه ایچون موجب مضرت اولمالیدر . اولا روسیه دولتی اسلامار ایله اوغراشدینی ائنده دیکر قوای مدهشه قارشوسنده بولدیغنی ده تخطر ایتلی در . شرقده ژاپونیا و چین ؛ دول معظمه دکل دول اعظم صرمنه قدم نهاده اولمده درلر . بان جرمانیزم ایسه دیکر طرفدن برنجی درجهده حائز مکنت بر قوه بریه یی تشکیل ایدیور . روسیه بو ایکی قوای مدهشه اورته سنده بولدیغنی برحالد ، شایان تأسف در که کنج ایرانی راحت بر اقیور ! روسیه بوکون ایرانی یوتاماز ، اوخلیا کچدی ! بونی ایی بیلعلی درایرانی بو قدر تعجیز و او زواللی فلاکتیده قهرمانلری رنجیده و تحقیر ایتمکدن ایسه هان وجودلرینه هیچ بر لزوم اولیان او سرخوش و [بیان] قازاق و سولدت لرینی مسلم بر بجاکتدن کیویه چکرك بر پارچه مسلمانلرایله مودت ایتکه ابتدار ایتسه دهالای پامش اولور فکرنده یز . بوراده ، ایرانه مشهور بر مثلی حکایه ایدلم : بر افندیك باغنه اوچ خرسز کیرهرك اوزوم و یمشك اقطاعه دوام ایتکده ایکن باغ صاحبی محل سرقه یتیشیر . خرسزلره ، نه یاپسون ؟ بریسی [سید] دیکری [منلا]

ایاه حرکت ایدن مسلمانلک الی یوم القیام باقی اوله جغه بتون مسلمانلقی قاعددرلر .

روسیه ایرانک امور داخلیه سنه مداخله ایتمک حقنی حائز دکلدر . تبریزده عساکر روسیه دن بر ضابط ویا بشقه بری تقة العلماء حضرتلرینک قوناقلرینه کیدرک دین اسلامی در آغوش ایتمکله تشرف ایتدیکنی در میان ایدر . ضابط اصولاً کله شهادتی اقرار ایله رسم اختتام اجرا اولنور . بونک اوزرینه ایکی یوز بوقدر روس قازاق ایله عسکر مجتهدک اوینی هر طرفدن احاطه ایدر مهتدی بی بوله مادیلری ایچون حرمة کیرمک ، اونی آرامق وحشته ده تشبث ایدرلر . بو ائئاده اهالی تبریز غلیانه کایر . لیکن والی عمومی جناب مخبر السلطنه اهالی بی سکونته دعوت ایدر . فقط روسلر بر قاچ ایران ژاندارمه و بولیدسلرینی در دست واسیر ایدر : کیم بیلیکره ، مهتدی ایله روسیه پولتیقه سی میانده نه کی انتریقهلر وارددر ! روسیه حکومتی بوندن ماعدا برده مخبر السلطنه نک عزانی مصرأ طلب ایدر . بو قبیل تبریز و طهرانده اوینسانیلان روللر بتون جهانک معلومی در . روسیه هنوز مشروطیت حقیقیه نائل اولمدی . اولنجهیه قدرینه اختلال ظهوری ملحوظدر . او تقدیرده ، روسیه مسلمانلری امور و وظیفهلرینی بیلهرله بردها کندیلرینه قیاس قبول ایتمه چک درجه ده آچاق اولان او کیرلی و جاهل مؤثیقلره معاونت ایتمه ملیدرلر .

بوتون جهان بیلمیدر که بوکون سپهدار سردار اسعد ، تقی زاده ، باقرخان ، فرقه لر تشکیل ایدیورلر و یکدیگرینه ممانعت کوستر مکده درلر . و بونک ایله برابر قهرمان ایران اولان او « رستم » فردوسی [ستار] اعظم اعتدال طرفداری در . بو ، روسیه نک آچیق عداوت پولتیقه سی و انکلیزک کیزلی آمال متردده سنه قارشلی ترتیب ایدیان بر پلان در . بویوک ذوات ایرانک

نوردیده سیدر . آنلرجه وطن کندی وجودلرندن دها قیمتداردر ، مخالفت واقعا موقدر . بوده برسیاستدن عبارتدر . روسلری کوجندرمک وقتی دها کمدی . روسیه نک عسا کری ایرانده بولدنجه البته که عثمانی عسا کرینک ده اذربایجانک مهم نقاطنده اثبات وجود ایده چکی درکاردر . بزم ایله ایرانیلر آرمه سنده برحدود مسئله سی وارددر بو مسئله یی آنجق ایکی دولتین علیتین تسویه ایده بیلیر . لیکن روسیه نک نه ایشی واردر که قزوینه ، تبریزه و ایران شهرلرینه عسکر سوق ایتسون ؟ روس عسا کری ایرانک سکون و آسایشه خدمت ایتمک فکرنده دکلدر . ایرانده اختلال چیقارمق املنده ده دیه بیایم که دکلدر .

روسیه نک غایه آمالی [بغداد دیمیر یولی] در . ایشته انکلیز روس پولتیقه سی ! روسیه نک ایران حکومتی تضییق و انکلیزله نک ، بوکا قارشلی اوزاقدن ، بیطرفانه بر حالد سیرایتمه لرندن یالکیز بر معنی ، بر ندیچه چیقار ، اوده ایران حکومتی تحت اتقیاده آلمقدن عبارتدر . حالبوکه رجال ایرانیه ایشی ای آکلامشدردر . بوکون تورکیا دیرلدی ، افغانستان و هندستان مسلمانلریله بوتون آفریقا مسلمانلری اویندیلر . اسلاملر آرتق اسیر اوله مازلر حقوق و مساواتی طاب ایده چکلدر . اصول مشروطیت ایله اداره ایلان ایران مستبد روسیه نک تحت تأدینه کیرم . روسیه نک خفی آژانسلری ، مسموعا تمزه نظرأ هر بر مملکت اسلامیه ده فتنه و فسادالقا ایتمکده درلر ، دلیل ایله ایراندر . مسلمانلر ایچونده روسیه نک داخلی ایشلرینه بوکی اغتشاشات القاسی ایچون زمان مساعددر . لیکن دین اسلام بونی روا کورمز . بوتون عالم مدنیت آکلامق ایجاب ایدر که روسیه نک عسا کری ایرانده قالدیجه او مملکتک رفاه و آسایشه خدمت ایتمز . بلکه اغتشاش وقتنه ایقاع ایدر .

شیمدی انکلیزلرک ایرانده کی پولتیقه سنه کله لم :

باشلادم که (لیبرال) فرقه‌سی (Liberal Party)
 زمام حکومتی الدہ ایتدجکے عالم اسلامیتہ کوز آچدیرمامق
 ایستہ یور . انکلیزر ذکی وحریت پرور بر قومدر .
 لکن مع الاسف اسلاملک ترقی و تعالیسی بر درلو جدی
 برخواش و آرزو ایله کورمک ایستہ میورلر مصری
 اشغال ایدوب هندستان یوانی تحت تأمنہ آلدقن صوکر
 عبدالحمد ایله سیزلنیز وائی کچینمک پولنقه سنی تعقیب
 ایتدیله . بوکون ایسه تعقیب ایتدیکی امل وارسون ایران ایله
 تورکیا دلکیر و مأیوس اولسونده یکانہ هندوستان الذہ
 قالسون .

مابعدی وار

عبداللہ وار

بر ضیاع الیم

خواین رجال علمیه مزدن شیخ الاسلام سابق
 اعیاندن صاحب منلاک افندی انقاس معدودہ حیاتیہ
 اکمال ایدہ زک عازم دار آخرت اولمشدر .

مرحوم مشار الیمک خبر وفاتی مزیات علم و کمالی،
 فضائل علویہ و نجابت فطریہ سنی بیلار نزدہ عظیم
 تأثرله تلقی اولمشدر .

ابن خلدون مترجمی افاضل علمادن شیخ الاسلام
 اسبق پیری زاده صاحب افندی احفادندن بولنان بوذات
 ستودہ صفاتک منقبہ سامیہ سی حقندہ نہ دینلسہ ینہ
 کابلیق ایضا ایدیلہ مز . حائر اولدینی بونجہ اوصاف
 و مزیات جلیلہ سندن یالکیز ذاتندہ جمع ایش اولدینی
 ایکی خصلت برکزیدہ سی ہر حالہ ذکرہ شایندر .
 استقامت رأی . سخاوت فطریہ . (بیان الحق) مغفور
 مشار الیمک نجل نجیلری سالانیک والیسی ابراہیم بک
 افندی حضر تملیلہ عالمہ کدر دیدہ سنہ بیان تعزیت ایلر .

بوتون عالم اسلامیتہ تأمین ایدہ بیلیم کہ لیبرال فرقه‌سی
 زمام حکومتی الدہ ایتدکاری زمان اسلاملک علیہندہ
 بسلدکاری آمالک ترویجہ خدمت ایتدکی غلادستونک
 بقیہ عظامنہ بر یادکار شکران اولمق اوزرہ تصمیم
 ایتدکاری وارستہ اشتباہدر . اعلان مشروطیتدن بری
 انکلتزہ حکومتی ترکیایہ بحق هیچ بر معاونتہ بولنادی
 بوسنہ و ہر سک کیتدی و بلغارستان کیتدی و کرید دخی
 کیتمکدہ ایدی . نیچون ؟ زیرا لیبرال فرقه‌سی اسلامی
 سور . طوغریسی دہ بودر . لکن فرقه محافظہ کار
 عالم اسلامیت ایله خوش کچنمک ایستر .

الیوم ایران دوستاغنی او قدرده ادعا ایدہ بیلہ جک
 حقوقہ مالک اولمیان بویکی دولت انظار علمدہ کندیلرینی
 حقلی کوستریورلر . ایرانی بینلرنده تقسیم ایشلر فقط
 او مقاسمہ نفوذیہ دور سابقدہ وقوع بولدی . بوکون
 ایراندہ کی مشروطیت روسیہ دہ کی شورای دولتہ بکزرہ ین
 دومادن دہا آسالی و حقیقی اولدیغندہ کیم شبہ ایدر ؟
 مستبد روس قازاقلری مشروطہ ایرانک طور اغاندہ ،
 وایولا !

دولت عثمانیہ ایچون ایرانک تمامیت ملکیتہ سی ایله
 استقلالیت مطلقہ سی بر حیاہ و نجات مسئلہ سی در . ملت
 عثمانیہ حکومت سنیہ دن بوبادہ حساب صوراجقدر .
 قومشومز و دینداشمز اولان اولاد ایرانی کوزلری
 اوکندہ بویله غدارانہ بر صورتلہ ایکی زبر دستک پنچہ
 آھننندہ اخناق ایتدیکنی کورن عثمانلی مسلمانلری
 بالطبع بی طرف طوروب سیر ایتیمہ جکلر در . یا ایرانیلری
 قورتارملی یا خود اونلر ایله اولمی باشقہ درلو اولماز .
 روسلرک بوکون ایرانہ یابدقلرینی یارین دیگر ممالک
 مسلمہ یہ یایمہ جقلرینی کیم تأمین ایدہ بیلیر ؟

بو خصوصدہ صرف بر فکر و مطالعہ خصوصیہ اولمق
 اوزرہ سولیورم . اوتہ دنبری انکلیز قومنہ بسلدیکم
 حسیات تقدیر کارانہ یہ رغماً ، ارتق قناعت کسب ایتیمک

مرحومك « یكى غزته » رفيق محترمزده منظورمن
اولان ترجمه خالى بورايه نقل ايديورز :

محمد صاحب منلابك ، صدور دن پرى زاده ابراهيم
عصمت بكك مخدومى اولوب ۱۲۵۴ سنه هجريه-سنده
در سعادتده تولد ايتمشدر . ۱۲۶۸ تاريخنده اون درت
ياشنده اولدينى خالد آناطولى قاضيه-كركللكى تذكره جياك
مأموريتنه داخل اولمش و برسنه صكره انفصال ايتمشدر .
۱۲۷۵ سنه-سنده مشيخت مکتوبى معاونلكنه ۱۲۷۸
تاريخنده مکتوب بچيلغه ، ۱۲۸۰ ده ايوب قاضيه-ياغنه ،
۱۲۸۱ ده از مير نيابته ، ۱۲۸۲ سنهسى ش-مبانك اون
باشنده اوقاف نظارتنده تشكيل اولنان محكمه تفتيش
اعضالغنه ، ينه بوسنه ديوان محاسبات محاكات دائره-سنده
مصلح عموميه قسمى اعضالغنه تعيين اولنش و ۱۲۸۳
سنهسى ذى القعدة-سنك باشنده عهد-سنه مكه مكرمه
پايهسى توجيه اولمشدر . ۱۲۸۴ سنه-سنده ديوان محاكات
ماليه ، ۱۲۸۵ سنه-سنده شوراي دولت اعضالقلريته ،
۱۲۸۸ تاريخنده طرزون حكام مفتشلكنه تعيين اولنش ،
فقط قبل العزيمه ادرنه حكام مفتشلكنه تحويل مأموريت
ايتمشدر . ينه بوسنه ديوان تمميز رياستى انضماميله ولايت
مذكورده نيابته ۱۲۹۱ دن ۱۲۹۲ سنه-سنه قدر نوره قوب
وسنه مذكوره-ده اساسيه قضالرى توجيه اولمشدر .
۱۲۹۳ ده عساكر معاونه تجهيز جمعيتى وسنه مذكوره-ده
شوراي دولت اعضالغنه تحويل مأموريت ايتمشدر .
بوسرده بوسنه هر سك قطعهسى اهاليلى ايچون تشكيل
اولنان اعانه و نظامات اساسيه نك مذاكرهسى وعساكر
معاونه جمع و ترتيبى ، اسكان مهاجرين خصوصاتى
مأموريتلرنده بولدينى كى خزينه ماليله دواثر ييننده

اولان حسابات ايله مانزع فيه اولان خصوصاتك رؤيتى
حقنده كى قوميسيونلر دده ايقاي وظيفه ايتمش وزارت
اوطهسى اعضالغنده بولمشدر . ۱۲۹۸ تاريخنده
باليكسر قضاسى و ۱۳۰۱ سنه-سنده دخى عهد-سنه
آناطولى قاضيه-سكركللكى پايهسى توجيه اولمشدر . بالاخره
شوراي دولت محاكات دائرهسى رئيس ثانيالكنه تعيين
اولنش و ۱۳۰۳ ده تحقيق مأموريتيله حابه كيتمشدر .
۱۳۱۴ شوراي دولت تمميز محكمهسى رياسته ، ۱۳۱۷ ده
شوراي مذكور ملكيه دائرهسى اعضالغنه ۱۳۲۱ ده
شوراي دولته اجرا قلنان تنسيقاتده دائره مذكورده
رئيس ثانيالكنه ، بو صروده هيئت اعيان اعضالغنه
۱۳۲۷ سنهسى ربيع الاولنك اون باشنده مقام مشيخت
عليايه تعيين اولنش ايدى .



اعلان

سيرىالى عبدالرشيد افندى طرفدن (عالم اسلام
وزاپونيه انتشار اسلاميت) ناميله قلمه آلنان اثر
قيمتدارك مطالعهسى قارئن كرامه توصيه ايلرز .

مدیر مسئولی : محمد منیر

مخودبك مطبعهسى

پازار ایرتسی

فی ۱۱ رجب سنه ۱۳۲۸

وفی ۵ تموز سنه ۱۳۲۶

جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افکاریدر

صاحب امتیاز :

فانع مجیز درسعاملرندن

استانبول مبعوثی

مصطفی عاصم

سرمحرر :

فانع مجیز درسعاملرندن

توقاد مبعوثی

مصطفی صبری

مدیر مسئول :

مکتب قضاة معلملرندن

کلیسی منیر

مندرجات

تاریخ اسلام صحائفندن طاهر المولوی

اسلامده علوم وفنون ع . عاطف

(ده یلی تلغراف) غزته سنك مصره فیتسنك فتوا نه اعتراضی ع . د

اعتراض مذکورده جواب

ادبیات

غزل طاهر المولوی

نشدۀ مأیوسیت ع . خیری

ایرانك وضعیت حاضرہ سی عبدالاحد داود

ردی علی مافی القول من الردی مصطفی صبری



نسخہ سی ۱ غروشدرد

آبونه اجرتی (پوستہ اجرتیلہ برابردر)

ممالک اجنبیہ ایچون :

۶۰ ، ۲۰ فرانکی

» ۱۰ ، ۳۰

استانبول وولایات ایچون :

بر سنه لکی ۶۰ غروش

القی آیلنی ۳۰ »

درج اولنیمان اوراق اعاده ایدلمز

قارئلرمنزه

اکثر مقالانه آیات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلمش بولندینی نظر اعتبارہ آلہ ورق رعایت سزایکده بوللماماسی رجا اولنور .

در سعادت

محمود بک مطبعه سنده طبع اولنمشدر



پازار ایرتسی کونلری نشر اولنور دینی ، ادبی ، سیاسی وفنی هفته لق غزته در .

تَارِيخُ اُسْتِثْلَا صَحَابَتِكَ

والد ماجد پیغمبری :

مابعد

عالم امکانه رحمت رحمان اولان رسول الله و غبت
نمای مشیمه وجود اولدینی صراده قریش قومی قحط
و ضرورت ایچنده ایکن فیض و برکته نائل اولدقلرندن
اوسال عیم التوالی (سنه الفتح والابتهاج) تسمیه ایتدیلر .
بوسنه مبارکه ایچنده وازدواجدن برقاج آی صوکرآ
جناب عبدالله ، برای تجارت مدینه یه کیده جک بر
قافله یه رفاقت ایتدی که هم پدرینک اوراده کی اقربا-نی
کوره جک ، هم ده خرما آلارق مکیه کتیره جکدی .

شهر مقدسه ورودنده (بنی عدی بن النجار) ه [۱]
مسافر اولوب برقاج کون اقامت ایتدی ، وا اسفا که
آغیرجه خسته ثوب فراش اضطرابه دوشدی .
رفقای سیاحتی عودته مجبور اولدقلرندن عبداللهی
اوراده بر اقدیلر و مکیه کلنجه بدر مکرمنه اخبار کیفیت

[۱] بو (نجار) دمنیلن آدمک اسمی (نیم) اولوب
نجار آلاندن کسرله کندینی سنت ایتدیکی ، یاخود کسرله
بر شخصک بوزنی یارالادینی ایچون (نجار) لقبیله اشتهار
ایتمشدر .

ارهاصات سیدالسادات علیه وآله افضل الصلوات
واکمل التسلیمات جمله سندن اولمق اوزره منقولدرکه :
نور کزین محمدی نک جبین عبداللهدن جبهه آمنیه
انجلا بنخش اولدینی ایله مبعجده مکه وحوالیسندنه
بولونان بوتلرک هید-ی اولدقلری یرده یوز اوستنه
ده وریلمش و صانکه « جاء الحق و زهق الباطل ، حکم
قرآنیسی اولجه ثابت اولمشدی .

(ولادت پیغمبری شب مقدسده وقوعه کلن حالات
فوق المعاده میساننده بوتلر یره قیافش وکویا اوآندن
اعتباراً دین مبین اسلامک بای استحقاری آلتنه
اوزانمشدی .)

ایتدیلر . جناب عبدالمطلب ، حضرت عبداللہی آلوب
کتیرمک ایچون بیسوک اوغلی (حرث) ی ، یاخود -
(اسدالغابہ) نک نقلنہ واصح روایاتہ کورہ - (زبیر) ی
مدینہ یمہ کوندردی .

زبیر ، مدینہ یمہ کلدی اما بر آیدن بری بستر نشین
اولان قارده شنی حالت احتضارده بولدی . برادرینہ بی فر
قالان حزین نظرلریلہ وداع ایتدکدن صوکرا جناب
عبدالله ، یکریمی بش یکریمی آلتی یاشلرنندہ برکنج
اولدینی حالده غریباً وفات ایلہ یلہ رک (دارالباقہ) دنیلن
منزلہ دفن اولوندی کہ ذات اقدس نبوی ، والدہ مکرمہ سیلہ
مدینہ یمہ تشریف بویوردینی وقت بورایہ نازل اولمش
وبعدالہجرہ دہ بو موقعی طانیوب (ایشہ والدہ مک بنی
کتیردیکی بوراسی ایدی) بویورمشدر . او محل مبارک
آلان مدینہ منورہ دہ مشہور ومعمودر .

پس از مرگ جوانان دل مجاناد
پس از کل در چمن بلبل مخواناد
بحسرت در زمین رفت آن کل نو
صبا برا تیخوانش کل دماناد
بتاخی رفت از دنیای شیرین
زالال کام در حلقش چکاناد
جزای تشنه مرد آن در غری
شراب از دست پیغمبر ستاناد
دران عالم خدای از عالم عیب
نثار رحمش بر سر فشاناد

« شیخ سعدی »

زوج عالی تبارینک خبر وفاقی مکیمہ واصل اولنجه
مفخر بنی آدمہ یدی آیلق حامل بوانسان سیدہ آمنہ
حضر تلمری :

عفا جانب البطحاء من آل هاشم
وجاور لحداً خارجاً فی الغمام
دعته المنايا دعوة فاجابها

وما ترکت فی الناس ابن هاشم
عشیة را حوا یحملون سریرہ
تعاورہ اصحابہ فی التزام
فان تک غالتہ المنون وربہا
فقد کان معطاء کثیر التزام

مرثیہ - بنی سویلہ مشدرکہ فاضل محترم حاجی ذہنی افندی
حضر تلمری بونی بروجہ آتی ترجمہ وایضاح ایتشلردر :
« بطحاء مکہ جانبی آل ہاشمدن خالی قالدی . یعنی
ہاشمیلر ایچندہ آنک یرینی طوتہ جق اولدینی جہتلہ
آنلردن شخص منفرد اولان جناب عبداللہک فقدا نیلہ
کویا کہ درون مکہ بسبتون آل ہاشمدن خالی قالمش اولدی .
خانہ سندن کفنلر واورتیلر ایچندہ چیقہرق لحدہ کیندی ،
موتک دعوتنہ اجابت ایتدی . فقط موت ، آنک یرینہ
بر مثلی براقہمدی . نعشی یوکلنوب کوتوردکلری کون
اصحاب و یارانکی کثرت و ازدحام اوزرہ الدن الہ آلمقدہ
ایدیلر اجل آتی علی الغفلہ اخذ و اغتیا ل ایتدیسہ ناس
اسف عظیم ایلون کہ عطاسی چوق رحیم و کریم بر ذات
ایدی دیمکدر . آمہ .

(عفا) کلمہ سی اگرچہ بر شی مندرس اولمق معناسنہ
ایسہدہ بورادہ (من) ایلہ استعمال اولنمسی قرینہ سیلہ
خالی اولمق معناسنی تضمن ایتمشدر . (بطحاء مکہ)
(اخشبان) تعبیر ایتدکلری (جبل بنی قینس) ایلہ (جبل
احمر) میانندن عبارت اولوب قوم قریشک اکرم واشرف
طاقمی اورادہ ساکن اولور آنلرہ (قریش البطاع) دیرلر
ایدی . بر طاقمی دہ خارجه قونوب آنلرہ دہ (قریش
الظواہر) تعبیر ایدرلردی .

ایدی حضرت آمنہ « مکئک » بطحاء جانبی آل
ہاشمدن خالی قالدی « دیمککہ زوجی جناب عبداللہک
ہم ہاشمبلک ہم دہ قریش البطاحق شرفلرینی جامع بر
قریشی واجب التجلیل اولدقلرینی اشعار بیورمش اولدیلر .
قللہ درہا ، دریم رسالت افندیمز پدر مکرمنک ارتحالندن

هذیل ، دها سوکره کنانه وطی قبیله لرندن بعضی ایدی .

باشقه نه دیگر قبائلدن ، نده اقوام سائر به مجاور بریه لرده ساکن بداوت وحضارت اهلندن هیچ برشی نقل ایتدیلر ، اهل مصره مجاور اولان لخم و جذام و اهل شامه جوار اولان قضاعه ، غسان ، ایاد قبیله لرندن ، كذلك نبط و فرس اقوامی ایله اختلاطده بولنان بنی بکر و بحرین طرفلرنده ساکن اولوب هند و فرس اها ایسیله مناسباتده بولنان عبدالقیس ، ازد ، عمان قبائلندن اخذ اتمه مش و هند ، حبشه ایله اختلاط ایله بنی نعلیلردن و بنی تجاریله چوقجه اخذ و اعطا ایدن بنی حنیفه و بنی ثقیفدن برشی نقل و روایت ایلمه مشلردر .

قبائلدن لغت و اسلوب عربی نقل ایدره ک کتابلرده ثبت ایدن و اونی بر علم حالته کتیرن یالکیز بصره و کوفه علمایی ایدی ، بونلرک انک قدملیسی و حفظ و روایت اعتباریله ک موثوق یوز الی درت تاریخنده کوفه ده ارتحال ایدن ابو عمرو بن العادری ، عراقده هجرتک قرن نایسینده طلاب لغت و ادبدن پک چوق ذوات ظهور ایتمشدرکه بونلرک ک مشهوری ابو زید ، ابو عبیده ، اصنعی ، خلیل در ، بونلردن اوچ اولکیکی ابو عمرودن اخذ علم ایتمشدر .

ابو زید ، رواة احادیث و لغاتدن اولوب ایکیزی اون درت تاریخ هجریسینده وفات ایتمش و خیر الخلف اوله رق سیدیوی بی براقشدر ، ابو عبیده ، عربک ایام و قایعنه ، اخبار و علومنه ک واقف بولنانلردن اولوب هجرتک ایکیزیوز طقوز سنه سینده وفات ایتمشدر ، اصنعی ایسه ک زیاده لغت ، حفظ و نقد شعرده کسب رجحان ایدره ک ایکیزیوز اون اوچده ارتحال ایلمشدر ، خلیل بن احمد ککنجه او علوم و فنونده جمله سنه تفوق ایتمش علما و ادبا طرفلرندن کندیلرینه (سیدالعلم و الادب) لقبی ویرلمشدر .

ایکی آی قدر سوکرا کهواره زیب شهود اولمشلر ویتما طوغوب غریباً وفات ایدره ک ایستام و غریبیه مرحمت واکرامی (ارحموا البیتامی واکرموا الغرباء فانی کنت فی الصغر یتیم) و فی الکبر غریباً) حدیث شریفیله امر بویوران بیغمبر افندیز والد ماجدلرندن (ام ایمن) اسمنده بر جاریه ایله بش رأس دوهویه و بر سوری قویونه توارث ایتمشلردر .

صلی الله علیه و آله و صحبه و سلم

ظاهر المروئی



اسلامده علوم و فنون

اهل اسلام قرآن کریمی تفسیر ایتک ایچون معانی شریفه سنی ضبط ایتکه ، اسالیب عالییه بنی لایقیله فهم ایلمکه محتاج ایدیلر ، ایشته بو احتیاج ، عربک اسالیب افاده سنی ، اشعارینی ، امثالی ، اقوالی تدقیق ایتلرینه لزوم کوستردی ؛ حال بوکه او تدقیق ایدره جکاری سوزلر ایچنده فصیح اولمسانلری ، قانون بلاغته غیر موافق اولانلری بولنه بیلیردی ، بونک ایچون اوسوزلر ، فصاحتلرینی فوق العاده بر اهتمام ایله محافظه ایلمش بادیه عربلرینک سوزلری اولق لازمدی ؛ چونکه دور جاهلیته قریش ، اونلرک الفاظ و اسالیبنی بکنیر ، اونی انتخاب ایدردی . قرآن عظیم الشانده قریش لغتی اوزره نازل اولمشدی .

ایشته بونک ایچون علما و ادبای مسلمیندن بر جم غفیر ، بادیه لرینک اعماقده قدر شد رحل ایدره ک فصیح عربک اشعار و امثالی حده دن کچیررجه سنه تدقیق ایدره ک طوبلادیلر ، معانی الفاظی ، اسالیب افاده یی طوغریدن طوغری به صوروب اوکرتمک صورتیله اقواء عربدن اخذ ایدیلر ، لغت عربیه یی ک چوق نقل ایلدکری قبائل اولاقیس ، تبیم ، اسد قبیله لری سوکره

کشدرد ، بویوله وقوع بولان مناظر اتدن اولوق اوزره شو مسئله مشهوردر : کسانى ، بغداد ده هارون الرشيدك شهزاده سى امينه درس ويرير ايكن سيويوه ده بصره دن اورايه کليز ، مشار اليهك ورودينى خبر آلان شهزاده دعوت ايدهرك کسانى ايله سيويوى بر مجلسده جمع ايدر ، انناى صحبتده کسانى مناسبته امثال عربدن اولوق اوزره : زنبورى بال آريسندن ده زهرناك ظن ايدر دم مكر آره لرنده فرق يوقش . ديمك اولان « كنت اظن الزنبور اشد لعامن النحلة فاذا هو اياها » مثلى ايراد ايدر . سيويوه ده مثل مذ كورك صوك جملاه سى اويوله اوليوب (فاذا هو هى) طرزنده اولدينى ادعا سنده بولنور ، بونك اوزرينه طرفين دن دلائل عديده سرد ايديلير سهده قناعت بخش اوله مدينى ايجون لساننده كى فصاحتى محافظه ايتش بر بدوى جلب ايديلهرك اونك موجبنه حسم دعوى اولنسنه قرار ويريلير .

جلب اولنان بدوى يه شهزاده طرفندن كيزليجه مراجعت ايديلهرك حق ، سيويوه طرفنده اولدينى اكللاشيلير . فقط شهزاده خواجه سى كسائينك مغلوب اولسنى آرزو ايتديكى بدوى يه آكلاتق ايستر سهده بدوى دن : (اوصورتله سويله مك خصوصنده لسانم بكا منقاد اولماز ، صواب ، نه ايسه لسانم دن جارى اوله جقده اودر) جوابنى آاير .

بويله مسئله مشكلشنجه برچاره دوشونولور بدوى يه ياكلش سويله دوبده صيقمه مق ايجون برى طرفندن (سيويوه شويله سويليور ، كسانى ده شو فكرده بولنيور ، هانكي سى حقيقتدر ؟) طرزنده سورولوب بدوى طرفندن كسائينك حقل اولدينى كلفتمزجه سويليور مسنه قرار ويريلير .

مجلس تشكلى ايدهرك قرار حقى وجهله بدوينك رايينه مراجعت اولنور ، بدوى : حق ، كسائينكدر ، عربده بويله سويلير ، ديمك اوله رق (الصواب مع الكسانى

بو ذوات كرام ، عربدن آلدقلى اشعار واقوالى اويله كليشى كوزل قبول ايدويور ميوب صوك درجه تدقيق ايدر ومعاني سنى اينه عربدن صورار اوكره نيرلردى ؛ چونكه قرآن كريمك تفسيرى بونلره توقف ايدويوردى ؛ اونك ايجون روايت ايتدكلى سوزلرده حديث روايت ايدر كى اسناد متسلسل طريقنى اختيار ايدرلردى ، كنديليرندن اخذ علم ايدنلرده على الاكثريه بومسلكى تعقيب ايلمشلردر ؛ چونكه بر حديثك روايسى اتصال عدل اولوق لازم ايسه قرآن عظيم الشانك تفسيرينه واسطه اوله جنى ايجون لغاتك راويلرينك ده اوصفتى حائز اولسنى لازم عد ايدرلردى .

علما وادبا يتشديدركده بصره نك كوفه يه تقدى واردى ، كوفه ليلر بصره ليلردن اخذ علم ايتدكلى حالده ، ابو زيد دن باشقه بصره ليلر كوفه علما وادباسندن بر شى اخذ وروايت ايتمه مشلردر بصره علما سنك اك مشهورى سيويوه اولدينى كى ، كوفه علما سنك اك شهر تليمى ده يوز سكرسان ايكي سال هجري سنده وفات ايدن كسائيدركه امام قرا وسائره بوندن اخذ علم ايتملردر . بغداد شهرى بنا ايديلنجه يه قدر بصره ايله كوفه علوم اسلاميه نك بر مصدر مستقلى اولمش ايسه ده بغدادك بنا ايدلسى اوزرينه علم وادب اورايه كچمش وعباسيلردن كوردكارى احترام ومسافه جه قريبت حسيله اكثر علمائى كوفه او شهر جديده نقل موقع ايتملردر . بوسره ده درت مهم اثر تاليف اولنهرق بتون علم وادب اوكتابلرده جمع ايدلمشدر ، بونلر : ابن قتيبه نك (ادب الكتائب) ، امام مبردك (كامل) ، جاحظك (البيان والتبيين) ، ابو على القالينك (النوادر) ، ايشته بوامهات ادب صوكره كى مؤلفاتك مأخذى اولمشدر شعراى قبائل آره سنده اولدينى كى علمائى بصره آره سنده دخى بر جوق مسابقه ومفاخره لر اولمش ، مسائل ادبيه ولغو يه نك بر جوقلرنده اختلاف وقوعه

محکمه جبهه ویریلن حکم اعدامك عدم قبولی برر دلیل قطعی تشکیل ایدر بو اوج مجنونانه حرکات و افعالك ارتکابه تشویق ایدن فکر، بر فکرکه منتظم و قانونی بر حکومت مختاریه نك اصول اداره سنه تمامیه مخالف در. دیه بیلیرم که. بوفکر درجات مختلفه سیله بر فکر در که. دوغربدن دوغری به محمدی اولمقافك نتیجه تعلیمه سندن نشئت ایدور. محمدی اولانلر پیغمبر لرینی طسانیدقجه و بو اعتقادده دوام ایتدکجه بو اهالی نك بر قوه جبریه به مطاوعت ایتمکدن باشقه بر شکل حکومتی آ کلامه قادر اولدیلمزلر. هر نه قدر شونی سو یلمك عیب و چیرکین کورینیر ایسه ده کورسون، لکن شرقلیلرک اصول اداره مشروطیه دائر بسلدکری افکار و خیالاتی تدقیق و مطالعه ایتش اولان هر بر آدم بو حقیقتی قبول و تصدیق ایتمکدن عاجز قلاماز.

بر نمونه و مثال اولمق اوزره، قارئنه یالکیز بطرس باشانك قاتلی حقنده محکمه جبهه ویرلمش اولان حکم اعدامك مفق طرفدن عدم قبول و تصدیق باینده ارا نه ایدیلن سبیلرینی مطالعه بیورملری کفایت ایدر. جنایت فجیعیه به قربان دوشن بطرس پاشا قبطی خرسیانلردن مشهور بر ذات ایدی. بناء علیه اوده دیکر لر کی حقیقی ویرلی بر مصرلی ایدی. قاتل آل قانلی ال ایله دردست اولنوب اوزون و فقط حقانیتلی بر محاکمه دن صکره ایچنده نه بر انکیز ونده سائر دول اجنبیه تبعه منفور سندن کیمسه بولمادینی حالد محکمه طرفدن اعدامه محکوم ایدلیدی. محکمه نك دخی بو قرار حکمی - مصرده عادت اولدینی کبی - تصدیق و تنسیب اولمق اوزره مفق حضر تلیینه تودیع قلندی. مفق بومملکتده شریعت اسلامیه بی بیان و اعلان ایدن بر ذات رسمی در. اهالی نك هیجانی سائقه مخوفانه سندن یاخود باشقه برسبیه مبنی مفق مشارایه حکم اعدامك تصدیقندن اجتناب ایدلیدی. ذاتاً مسلمانلر [وردانی] نك اسلام شهیدی و قهرمانی اولدینی آلفشلامقده

وهو كلام العرب) صورتنده جواب ویریر، مسئله حیللی بر طرزده فقط کسانیک لهنده اولمق اوزره حل اولنور، کسانئ ممنون اولورمی، اولمازمی اوراسی بیلنه مز سده هر حالده شهزاده نك آرزوسی یرینه کلیر. سیدویه ده اینی آ کلایه رق فوق العاده تأثر ایدر، اومملکتده طور مامعه قرار ویریر، عجمستان طرفلریته چکیلیر، کیدر.

قونیه لی :

ع. عاطف

بیان الحق اداره سنه

هر کسك معلومی در که [الوردانی] نامنده بر فدائی مصرک باش وکیلی بطروس غالی پاشایی قتل ایلمش ایدی. قاتل معهود فعل جنایتی ارتکاب ایلدیکی آنده دردست ایدیلوب حضور محکمه ده جرمی مفتخرانه اعتراف ایتدی. محکمه عدلیه قاتلک اعدامه حکم ایلدی. مصرده عادت اولدینی اوزره بوسکی قرار و حکملر برای تصدیق مفقی به حواله اولندیقندن بومسئله ده حواله اولمش ایدی. مفقی ایسه اهالینك حسیاتنه قایله رق یاخود باشقه تضییقات سائقه سیله اعدام حکمی تصدیق ایتوب خلاف شرع فتوی ویردیکندن بوبابده [دهلی تلغراف] غزته سی قاهره مخبر مخصوصندن آلوب و ۷ حزیرانده جریده سنده نشر ایلدیکی بر مکتوبده محتاج ایضاح و بیان بعض فقره لر کورملکله بوجه آتی خلاصه ذکر ایلرم :

و مصرلی نك بر حکومت غریبه نك اصول اداره سنی ادراک ایتکه نه درجه به قدر عدم اقتداری حائر اولدینی پك آز بر زمان ظرفنده وقوع بولان اوج جریاندن کوزلجه آ کلایه جقدر. . سوش قنالی معاهده سنك ردی، بطروس غالی پاشانك اتلافی و مفقی نك قاتل حقنده

احوال حاضرده بو عا دنیا قتلہ تحریر کدن بشقہ بر شی دکدر . مفتی نک اوچنچی ویردیکی سبب کویا بطروس پاشانک اقربا و خصماری طرفدن اشتکا اولمیدینی ایچون جانی شرعاً مستحق قصاص اولمیه جقمش . بو عجیب بهانه و معذرتی ایجاد ایلدیکنی زمانده مفتی نک فکری آرقه - نده نه کنی سوائق بولمیدینی کشف ایتک کوجدر . افرادک حمایه سی ایچ - ون حکومتک مداخله سی و آنلرک بالذات انتقامات خصوصیه لرینی آملق باینده کی تشبثاتک ممنوعیت شدیدہ سی اصول اجتماعیه جدیدہ نک اک درین تمکنی تشکیل ایدر صانیم .

مخبرک مقاله سی اوزوند و مآلی ده معلومدر . « ده یلی تلغراف » غزته سی دنیا ده اک زیاده منتشر بر جریده یومیهدر . ایکی یوز الی بیک بو قدر قارئنه مالک اولان بو منتقد انکلیز غزته - نده بویله بر مکتوبک درجی و اسلامیتک انظار جهانہ بویله شکل سیاه ایلہ تصویر اولمیشی بزی صوک درجده دلسوز ایدیور . شایان دقت درک انکلیزلرک بر طبیعتلری واردرک اوده غزته او قوماق مراقدیر . فقط غزته نک محتویاتنه ال . زیاده مطالعه - نی آرزو ایتدکاری شی شئون اجانبہ یا وقوعات خارجیه دکل . بلکه امور داخلیه و کندی مات وایمراطورلغنه عائد مسائلدن عبارتدر . بوکون بونون انکلیزلری دوشوندیرن بر مسئله وار ایسه اوده مصر احوالی در . ناسیونالستلر ایلہ جرائد مصریه نک « بیجان و فرط وطن پرورانه حرکاتی اوندره قاینه سی و رجال دولتی اندیشه ناک ایدیور . بناءً علیه مکتوب مذکور و مصر مقیسنست شو تقریری هر انکلیزک مسموعی اولمشدر .

اصول مشروطیتہ دنیا ده بتون اسکی ویک ایداندن ده - زیاده موافق و مساعد اولان بو دین مقدسمزک بویله جاهلانہ بر صورتله مسلمانلرک مقیسنی طرفندن شرح و بیان ایدلمسی بزی اسفدن عاری ایدم . اون بش مایوندن عبارت اولان مصر و سودان مسلمانلرندن

اولدقلرندن مفتی نک صرف و ساده راستنکافی او قدرده شایان مؤاخذہ اوله بیلیمزدی . لیکن حکم اعدامک اوچ سببه مبنی شرعاً غیر مقبول اولمیدینی رسماً اعلان ایلدی - برنجی سببده مفتی حضرتلری دیورکه : - جناب پیغمبردن لوورور ایلہ اجرا ایدیلن قتلہ دائر هیچ بر احکام یا حدیث شریف وارد اولمیدیندن دولایی سلاح مذکور ایلہ اجرای قتل ایدن بر مسلمانہ جزای اعدامک تطبیق شرعاً ممنوعدر . مفتی نک تهیه ایتدیکنی شو طفیلانہ کولنج شرح و بیانی بلا خنده و تبسم دیه بیلیم که یک فنا بر شرح در . هیچ بر اعتراضه هدف اولمیان شو صاحبه شرح ، بلکه بالعکس ، بر اسلام اولکهنده جاری اولان قتل قانوننک عیناً تفسیری اولمق اوزره بوتون اهالی طرفندن قبول ایلدیکنی کوروبده اسلامیتک مشروطیت اصولیلہ استحصال ایدیلن حریت ایلہ توافقی خصوصندن کی قابلیتہ معتقد اولان اک جدی آدملری دخی متأثر و مکدر ایدہ جکهنه کافی بر دلیل تشکیل ایدر . بو برنجی سببده ایکی حقیقت موجوددر . اولاً بر آدمی بر فردی ناموس و شرفدن تمامیلہ عاری ایدر . ثانیاً ، فعلاً بر دینک ابطال و فسخنه ضرورت کوستریور . ایکنجی سبب ایسه مصر مختاریتی التزام ایدنلرک اصرار و آرزولرینی تمامیلہ ازاله ایدہ جکدر . بونده مفتی دیورکه بر مسلمان دیگر غیر مسلمی اولدیر رایسه . فعل مذکور نظر شریعتده قتل عد اولماز و بناءً علی ذلک اسلامک اعدامی شرعاً جائز دکدر . قیاساً عقل بیلہ مفتی نک مشوقلرینه مهیدلرینه شونی اوکرتلی ایدی که بویله جسورانه بر تقریر مصرک اجنبی تضییقی آلتنده ده - شدید صقیشمسنه بر وسیله تشکیل ایدہ جکی مسلماندر . زیرا بو مناسبترین تقریر مفادینه کوره ، شمعی شریعت مقدسه لرینی اجرا ایتک اوزره مسلمانلره کندی مملکتلرندہ مختاریت اداره ویریلیرسه او مملکنده ارتق خرسیدانلر ایچون یشامق غیر قابل اوله جقدیر .

طرفه‌دن امر و یا نهی ایدیلان معروف و یا منکرک
خلافنده و قوعبولان حرکتدر . بونک انواع واقسامی
چوق اولوب بر قسمیری حقنده شارع جزایی تعیین
و تحدید بیورمشدر که بوکا حدود الله تسمیه اولنور
دیگر جرملرک جزاسنک تعیین و تقدیرینی اولی الامر
تفویض ایلمشدر .

اولی الامر . مصلحت عامیه مبنی بالجمله جرایم
مرتبکیرینی ایجابنه کوره ضرب ، حبس ، نفی ، اعدام
ایله جزالندیرمه شرعا مأذوندر بونک تحقیقات و محاکماتی
حاکم الشرع حضورنده اولوق شرط اولیوب بوخصوصده
امیرده صلاحیتداردر . بوکا لسان شرعده تعزیر دیرلر
تأذیب معناسندهدر .

احکام شرعیهده برده سیاست وادرکه تعزیر ایله
لفظ مترادفدر . سیاست قواعد شرع تحتنده داخل
اولان هر شئیده جائز اولور . اکا مخصوص بر نص
شرعی ورودینه حاجت یوقدر زیرا شریعتک مداری
بقای عالم ایچون ماده فسادک جسمنه مبتدیر . ایسته
بوکا مبنیدرکه ۱۲۷۴ تاریخنده تنظیم اولنان جزاقانوننامه
سنک برنجی ماده سنده تعیین و اجراسی شرعا امر اولی
الامر عائد اولان تعزیرک تعیین درجاتی اشبوقانوننا .
مه نك متکفل و متضمن اولدینی و انحق هر حالده شرعا
معین اولان اولان حقوق شخصییه خلل کلیه جکی
تصریح ایلمشدر .

شمدی مقصده کچلم قتل بر جرمددر و همده اعظام
جرانمنددر بونده شرعا بر حقوق شخصییه و برده حقوق
عمومیه واردر .

حقوق شخصییه قصاصی موجب اولان قتلده قصاص
موجب اولیلان قتلده دیتدر . قتاده حقوق شخصییه
دعواسی صاحب حَق یعنی ولی مقتولک اقامه ایده جکی
دعوی اوزرینه حاکم الشرع حضورنده رؤیت ایدیلور
ورنه دعوی ایتمز و باخود بعدالدعوی فراغت ایدرس

برسی چیقوبده مفتینک شو بیاناتنی ردومؤاخذمه ایتمه سی
بزم قلمیزی جریحه دار ایدیلور .

له الحمد که باب مشیخت عالیای اسلامیه جانب عالی سندن
تعیین قلنان مصر قضی عسکری مداخله ایدوب مفتینک
فتواسنی ردایدیرک محکمه نك قرارینی رسماً تصدیق ایلدی .
اشته عاقل و عالم بر قضی عسکری ملت و دولته یابدینی
بر خدمت کزیده ! قوجان بر صدر اعظمی اتلاف ایدن
بر جانی اعدام ایتدردی . شمدی جمعیت علمیه محترمه دن
رجا ایدرم که بو بایده بنم کبی بتون اسلامیتی بیان و سوه نلری
مستریخ قیلمق و مالکمزده ساکن ملل غیرمسلمه پی ده مطمئن
بیورمقله برابر (ده بلی تلفراف) غزته سنه فناء تبخش
بر جواب اولوق اوزره استفتا ایلدیکم سؤاله بوتون ادله سی
ایله برابر بر جواب اعطاسیله مخبرک اسلامیه عطف
ایلدیکی چرکین حاللر ازاله ایدلسون .

ع . د

بیان الحق

(ده بلی تلفراف) غزته سنک قاهره مخبرینک شو
مکتوبی بر قیمتی حائر اوله منز . چونکه بر فکر مخصوص
اوزرینه یازمش اولدیمی اکلاشیلور بیک اوچیز کور
سنه دزبری برانکده یاشادیغمز ملل غیر مسلمه صورت
دائمه ده مطمئن دیرلر و بزم شریعتنک احکامنی کوزلجه
بیلدکاری کبی اجنبیلرده بیلورلر مع مافیة مسئله پی
بر وجه آتی ایضاح ایدلم .

حقوق شرعاییکی قسمه منقسمدر برسی حقوق شخصییه
دیگری حقوق الله تعیر آخرله حقوق عمومیه در .
حقوق شخصییه صاحب حَق اقامه ایده جکی دعوی
اوزرینه رؤیت ایدیلور . حقوق الله شرعا جرم عد
ایدیلان بالجمله احواله تعلق ایدر و ترتیب مجازانی بر
شخصک ادعا و طلبنه موقوف اولیوب طوغریدن
طوغرییه حکومت عائددر .

جرم برشیی یایق و باخود باسلامق اوزره شارع

قاتل قصاص اولیٰ اوزرہ اعدام اولئہ من . ورنہ قصاصی طالب ایکن امام ویا امیر عفو ایدہ من .

قتلہ بردہ حقوق عمومیه وارد . چونکہ قتلک اعظم جرایم واکبر کبائر دن بولئدینی واخلروی جزا سنک یک بیوک اولدینی بالعباره مسلمہ و مسلم ایله غیر مسلم بینندہ شرعاً عصمتہ ثابت اولان مساواتہ منی بالدلالہ غیر مسلمہ شامل اولان (ومن یقتل مؤمناً متعمداً فجزاؤه جہم خالداً فیہا) آیت کریمہ سندن مستبان اولور .

قتلہ حقوق عمومیه جزا قانونک ۱۷۰ نجی مادہ سندنہ برکسہ یک نعمدا قاتل اولدینی قانوناً تحقق ایلرسہ قانونا اعدامہ حکم اولنور دیو بیان اولنیور . شو حالده برقتل وقوعندہ شرائط قصاص موجود اولوبدہ ورنہ مقتول قصاص طلب ایدرلرسہ قاتل قصاص ایدیلور بو صورتده ہم حقوق شخصیه و ہمدہ حقوق عمومیه استیفا ایدلمش اولور . شاید شرائط قصاص موجود اولماز ویا ورنہ مقتول طلب ایتزسہ اولابادہ کی قاعدہ عمومیه شرعیه وجہلہ قتلک نوعنہ کورہ جزاسنک تعیین و تقدیری ویا مصلحت عامہ بہ منی عفو ی اولی الامرہ عائد بولنور .

(دہ لی تلغراف) غزئہ سنک قاہرہ مخبری قصاصک حقوق شخصیه دن اولسنہ اعتراض ایدرک « افرادک حمایہ سیچون حکومتک مداخلہ سی و آنرک بالذات انتقامات خصوصیه لرینی آلمق بابندہ کی تشبہاتک ممنوعیت شدیدہ سی اصول اجتماعیه جدیدہ نک اک درین تملی تشکیل ایدر ، دیور مخبر ابوجہ بیلمایدرکہ اصول اجتماعیه جدیدہ و ترتیب مجازات حقندہ کی اوروپا نظرباتی احکام شرعیه ایله فرقلی برشی اولیوب آندن مفتیسدر . اوروپا ارباب حقوقی فصلکہ حق مجازاتک ہیئت اجتماعیه عائد اولدینی قبول ایتشلرسہ شریعتہ من دخی بویله امر ایدر .

معلومدرکہ مجازات حق یرینی بولمق قاعدہ سنہ استناد ایدر و منفعت عمومیه ایچون استعمال ایدیلر بونکله زجر و منع و اخذناز خصوصی و عمومی و انتظام عالمک محافظہ سی تأمین و مجرمک جرمنہ قارشو مقابلہ ایدلمش اولور (والکم فی القصاص حیوۃ) آیت کریمہ سی بو نقاطک جملہ سی جاہدر . بوندہ منفعت عمومیه نقطہ سندن مادامکہ ہیئت اجتماعیه نک حق واردہ مقتولک ورنہ سنک حق بطریق الاولی اولور . آنحق ورنہ بو حق کنیدیلکنندن استعمال ایتز بلکہ حکومت مہرقتیلہ اجرا ایتدیرر . شاید بو حق ورنہ استعمال ایتزسہ ہیئت اجتماعیه یعنی حکومت ترتیب مجازات ایدہ بیلور حق مجازاتک اساسی و مشروعیتی حقندہ اوروپا ارباب حقوقی یک چوق اختلاف ایتش اولدقلرندن بونلرک احکام شرعیه ایله مقایسہ سی بشقہ بر مقالہ ایله ایضاح و بیان ایدہ جکیز .

کلہلم مخبرک دیگر اعتراضلرینہ احکام شرعیه دہ قصاص یالکز قتل عمدہ لازم کلور . قتل عمدی فقہاء کرام (فالعمد ما تعمد ضربه بسلاح او ما اجری مجری السلاح) ایله تعریف و (لان العمد هو النصد ولا یوقف علیہ الا بد ایله وهو استعمال الآلة القاتلہ) ایله تعلیل ایدیورلر . یعنی قتل عمد سلاح ویا خود سلاح مقادہ قائم اولہ حق برشیلہ وقوعبولان قتلدر زیرا عمد قصد دیمکدر بوکا اطلاع آنحق دلبی ایله اولور دلیل ایسہ آلت قاتلہ یی استعمال ایتمکدر . ایشته بو تعریفہ ہر نوع سلاح داخلدر حتی وقت سعادتندہ و مجتہدین کرام زمانندہ قورشون اولمدیقندن متأخرین علمائوروشونلہ اولان قتلک بو تعریفہ بطریق الاولی داخل اولہ جفتی بیان ایتشلردر . لورور قورشونیلہ وقوعبولان قتلہ قصاص لازم کلہ . جکشدہ کسہ تردد ایتز .

فقہاء کرام کیملرک قتل ایدلمش اولسہیلہ قصاص لازمکله جکینی ش و عبارہ ایله بیان ایدیورلر (القصاص

یوقسه حقوق عمومیه دن اولان اعدام دکلدر . بناءً علیه مفتی افندی قصاص ایچون بو یولده جواب ویرمهک مجبوردر .

مصرجنایت محکمه-نک اعدام حکمنی حاوی اعلامی حقوق عمومیه نقطه-سندن شرعشریفک امیره ویرمش اولدیفنی بر-واسع صلاحیتیه مبنی اجرا اولنور مع مافییه امیر بو مثللو قرارلری شرعا اجرایه مجبور دکلدر دیلرسه حبسه تحویل ایلر ویاخود افکار عمومیه-نک هیجانندن وقتیه وفسادک حصولندن قورقیلورسه عفو ایدز .

بز مخبر مومی الیه طرف-سندن یازیلان اشبو مقاله-ینی فکر مخصوصدن خالی و بی طرف یازمش عدا-یمیز . چونکه مخبر بر-مسلم بر-غیر مسلمی قتل ایدرسه شرعا جزا اولدیفنی و بناءً علیه مسلمانلره مختاریت ویریلورسه اولملکیتده آرتق خرس-تیانلر ایچون یشامق غیر قابل اولدیفنی بیان ایدیور .

ا کر مخبر مومی الیهک مقصدی غیر مسلملری تالاشه دوشورمک و مختاریت طلب ایدن اسلاملرک شریعتک طلبلرینه برمانه تشکیل ایده-جکینی عالم مدنیته آکلادمق ایسه بونده یک یا کلیورلر بیک اوچوز سنه-دنبری بر-لنکه یاشادیغمز غیر مسلم وطنداش-لرمز احکام شرعیه-مزک نه اولدیفنی یک اعلا ییلورلر .

مومی الیه امین اولمیدرکه اسلامیتک انتشارندن بری کلش اولان حکمدارلرمزک هیچ بر-ینک وحنی شرقی غربی تره-دن اک قوتلی اسلام حکمدارلرینک زماننده بیله بویله بر معامله غیر مشروعه-نک اجرا-سنه قیام ایدلماش و توحید مذهب ایچون ملل غیر مسلمه-نک دین اسلامی جبراً قبول ایتسنی بر مقتضای سیاست موافق کوران وجهانکیر اولاق درجه-سنه کلش اولان حکمدارلرمزدن بعضیلری ملل غیر مسلمه-نک یا اسلامیتی قبول ایتلرینه ویا نفی وقتلرینه فتوی ایسته-دیکی حالده شرع مأمورلرندن « معصوم الدم اولان بر-غیر مسلمی

واجب بقتل کل محقون الدم علی التأیید اذا قتل عمدار یقتل الحربا لحر والحر بالعبد والمسلم بالذمی) یعنی قصاص علی التأیید معصوم الدم اولان بر-کسه-نک عمدأ قتل ایدلمسینه واجب اولور . حر اولان بر-کسه- حر اولان دیگر کسه-ینی قتل ایدرسه قصاص واجب اولدیفنی کبی حر اولان بر عبدی قتل ایدرسه ینه قصاص واجب اولور .

بر مسلم بر-ذمی قتل ایدرسه عندالحقیفه کذلک مسلمک قصاصی واجب اولور . ایسته قصاص حقنیده-کی احکام شرعیه بوندن عبارتدر . مصر مفتی-نک بو مسئله حقنیده ویرمش اولدیفنی قنوانک متنی کورمدک آتیجق مصر غزته-لرینک به-ضارنده یازلدیفنه کوره مفتی شمعی-یه قدر کندیس-نه حواله ایدیلان واعدام حکمنی حاوی اولان اعلاملره یازمش اولدیفنی شرحی بو اعلامه-ده یازمشدر مفتینک اوتهدنبری عادتق قصاص حقنیده-کی مسائل وشرائط یازارمش یازدیفنی شیلر بزم انفاً بیان ایلدیکمز مسائل شرعیه و برده کتب فقهیه-ده مثال اوله-رق تعداد اولنان آلت قتلدردر فقهاء کرام مثاللرنده سلاح مقامنه قائم اولان شیلری (کالحمد من الخشب والزجاج والحجر والابرة و لیطة القصب والثار) دیو بیان ایدیورلر .

مفتی افندی شرائط قصاصک جمله-سنی تعداد ایتدکده نص-کره (وردانی) نک شرعا قصاصی لازمکامیه-جکینی سوبله-مش مخبر ایسه تعداد اولنان آلت قتلدرده لورورک بولنماسندن لور ووله وقوعه-بولان قتلده و برده بو حادته-ده قاتلک مسلم مقتولک غیر مسلم اول-سندن بر-مسلمان غیر مسلمی قتلنده قصاصی لازمکامیه-جکینی استنباطاً آکلادمش اولمیدر حالبوکه (وردانی) نک قصاصی لازمکامیه-جکینه دائر اولان سببی یالکمز برشی تشکیل ایدر دیگر شروط قصاص فضله اوله-رق ذکر ایداش اولور اوده ولی مقتولک بر حاکم الشرع حض-ورنده اقامه دعوی ایدرک حکم شرعینک صدور ایتماسیدر . مفتی افندی-دن سؤال ایدیلان جهت حقوق شخصیه قیلندن اولان قصاصدر

واسناداتی یالکز شخصه عائد اولمق اوزره بر قصور
عد ایدرک انکلیز قومنه اشمیل ایتیز .

ادبیات

غزل :

ای شرار آه دل ! شمع شبستانم میسک ؟
یوقسه قندیل حزین بیت الاحزانم میسک ؟
روحه بک قسوت افزا اولدک ای لیل سیاه !
باری بیلدیر منتهای آن هجرانم میسک ؟
صبری یاقدک ، ایله دک آرامی ای حسرت تباه
تیر دلدوزکله آرتق قاصد جانم میسک ؟
سنده می انصاف ایدوب آه ایله دک افغانمه ،
ای فلک ! یا معکس قریاد واقفانم میسک ؟
سنده می کرینده فرقتسک ای ابر بهار !
یا نظیره ساز اشک چشم کریانم میسک ؟
سنده می بر مهرک اولدک سنه چاک ای سحر !
یانمونه آور چاک کریانم میسک ؟
سن نهدن اولدک خروشان بویله اشک ای غرام !
حبه السودای دلدن جوش ایدن قائم میسک ؟
سن نهدن مصبوغ خون فرقت اولدک ای کوکل !
عید وصله برحنا آلوده قربانم میسک ؟
ای تخیل ایتدیکم عید وصال دلستان !
آه ایله اکال انفاس ایتدیکم آنم میسک ؟
ایله دی ترک تدابیر وتداوی کوکله
ای تسلی خرد ! مایوس درانم میسک ؟
بویله درمان نا پذیرا درده اوغرتک بنی
دشمن جانم میسک ای شوخ ! جانانم میسک ؟
خامه طاهر ! بیون بویله فغان ایتکده سک
اهل عشقه ترجمان حزن وجدانم میسک ؟
ظاهر المولوی

قتل ایتسک ویا قتلیله امر ابلیمک شرعا غیر جائز اولوب
قاتل و آمرلری حقنده قصاص لازم کلور ، جوانی آملش
وبومسئله صحایف تاریخه کچهرک کره ارضده موجود بالجه
اقوام نزدنده تعین و تحق ایتس اولدیغدن مخبر مومی الهک
تلویث ایتسک ایسته دیکی دین مبین محمدی و شریعت مطهره نک
احکامی شرعا وغربا هر کسجه معلوم بولنشدر .

اکز یاده باعث استغراب اولان حال مخبر مومی الیه
احکام شرع شریفک طوغری اولدیغنی و فقط افکار
عمومیه دن قورقورق مفتی افندی طرفندن تحریف ایدلمک
ایسته نلدیکنی مقرر و معترف ایکن کندی زعمنجه مفتینک
یا کاش اولان فتوی سنی شریعت و اسلامیه بر انکه اولمق
اوزره عموم مسلمانلره اشمیل ایتسیدر . ایسته شو ایکی
افاده سیاره سنده کی تناقض ادنا تأمل ایله آکلاشیلور .

مخبر مقاله سنک بر فقره سنده اهالیتک مخوف اولان
هیجانی و یا خود باشقه بر سبب مفتی مشار الهک حکم
اعدامک تصدیقندن اجتناب ایلمسنه بر سبب تشکیل
ایلدیکنی و ذاتاً مسلمانلر (وردانی) نک اسلام شهید
وقهرمانی اولدیغنی آلفشلامقده اولدقلرینی و مفتینک
صرف و ساد استسکافی او قدرده شایان مؤاخذه اولهمیه جغنی
سویلیور . اکر حقیقت حال اوله ایسه شرائط قصاص
موجود اولسه بیله قصاصک اجرا سنده بر محذور و فتنه
و فساد ظهوری ملحوظ اولنجه « رعیه اوزرینه تصرف
مصلحتنه منوطدر » « ضرورتلر ممنوع اولان شیئی مباح
قیلار » قاعده لرینه توفیقاً قصاصک امیر طرفندن تأخیری
اقتضا ایدر .

فرض ایدلم که مفتی افندی فتوی بی بلا موجب
یا کاش ویرمش شـ و حالده مسئولیت شخصه عائد اولمق
ویالکز کندی بی مؤاخذه ایدلمک لازم کلور کن مخبرک بونی
دین محمدی و شریعت اسلامیه بر قصور اولمق اوزره
اعلانی بک یولسز و مناسب سزدر فقط یز مخبر مومی الهک
هرکس نظر نده یولسزانی معلوم اولان تجاوزات

مولانا جامی قدس سره حضر تهرینک

بر رباعیسی

یارب ز دو کون بی نیازم کردان
وز افسر فقر سرفرازم کردان
اندر حرمت محرم رازم کردان
آن ره که بسوی تست بازم کردان

مألاً ترجمه سی :

الهی ! بنده کی هر دو جهاندن بی نیاز ایله
فنا ملکنده تاج فقر ایله کرد نفراز ایله
سکا واصل اولان شهرا فیه سوق ایدوب یارب!
حریم قرب وحدتده بی آگاه راز ایله

طاهر المولوی

نشیده مأیوسیت - یا خود ظلمدن بویله می

شکایت ایدیلر

بو ظلم وغدرک الهی ! نهایتی یوقی ؟
مقدرات حیات بشر بومی عجبا ؟
الی الابد قاله جقمی ؟ سفالته محکوم
بوعاجز انسانلر

§

تهاجمات جنود الم ایله مغموم
اولان قلوب بشرده امید ناپیدا
اوت ، اوت ! ابیدر مسرتک عدمی
فجیع هجرانلر

§

لیال پرظلمات مدیده اکدار
نشاط صبحه بدل خاطرات حسیه

کشیف برالمک سینۀ خشینده
چکر زمانلر منر

§

نماته منقلب اولدی حیات حسیه
بری دلکی ؟ دنیاسه جهانیه مقبره زار
تلاطم ایتهمده درچهرۀ حزینندن
دم روانلر منر

§

تکائف طبقات وسیعۀ احزان
بخار یأس ایله کوندن کونه تراید ایدر
سمایه ، هر طرفه ، کاشانه عکس انداز
نشیده غمدر

§

تألّمه هدفکن بوعالم امکان
نصل اولور ؟ بیلیم شوق ایله تجلیساز
خلاصه : روح جهانی ایدن المبرور
این مآمدر

۱۳۱۵

انفعال نومیدی

اولیه مأیوسم که: دردم هیچ درمان بیلمیور
چکمه مش جانان ، ندر آلام هجران ؟ بیلمیور
صورمیور : بادی ندر ؟ بیتابی حزن آورده
ذوق سودا طویعامش ، تأثیر افغان بیلمیور
احتشام حسن عشق افزاسنه مغروردر
بیلمیور حیف بو حالی روح کریان بیلمیور
غمزمسندۀ لمعه لمعه پارلایان پیانته
کوکلم آلدانمقده ، استقبالی انسان بیلمیور
کورمیدم کاشکی چشمان سحر آمیزنی
ایشیلور هر جزء فرد قلبه مژگان ، بیلمیور
ایکلیور آلتون کمند التنده موجودیم

قیمت حریتی زلف پریشان بیلیمور
آرتسونمی ؟ محتم هر لحظه امیده دوشوب
یوکسلیر فریاد استمداء حرمان بیلیمور
۱۲۷۰ شباط ۳۲۰ جمعه ایرتسی
نصوح افندی زاده :

ع . خیری

ایرانک وضعیت حاضره سی

(۶)

روسلرک ایرانده یاپدقلمری حقسنزلقلره قارشی
هیچ بر پروتستو هیچ برائر ناخوشنودی انکلتره
قابینه می طرفندن کورونیمور . ایرانی تضییق و حتی
بوغمق تشببشده بولانن روسیه ایله عادتاً متحدالفکر
اولدینی آ کلاشیلور . بونلر هپ ایکی سببه مبتنی در .
اولاً . انکلتره لیرال فرقه سنک اوتندنبیری اسلامیه قارشی
بسلدیکی عدم ممنونیت و عدم محبت در . ثانیاً انکلزلرک
هندوستانده ، مصرده و آفریقای وسطاده لایخصی
میسوزلر مؤسسانه مالک اولمیدر . بو میسوزلردائماً
انکلز افکار عمومیه سی غلیانه کتیره جک صورتده
اسلامیتک علمبنده نشریایده بولونورلر . بو نشریات
کاذمانه انکلزلرک اوزرنده تاثیر ایتمکدن البته خالی قالماز .
قوتلی بر تورکیا ایله قوتلی بر ایران کویا انکلتره ایمپرا-
طور لغنده کی مسلمانلری قیام و عصیان تحریک ایتمندن
توهم ایدیورلر . حالبوکه بز عکسنی ادعا ایدرز .

شمعی ایران ایچون یکانه چاره نجات و سلامت
افغانستان و تورکیا ایله اتحاد معنوی و اتفاق مادی تشکیل
ایتمکدن عبارتدر . کیمسه بو اتفاق منک مسلمینه
معارض و مانع ادمق حقنی حائر دکدر . بویله براتفاق
منک آسیای وسطاوغربی ده موازنه بی محافظه ایدم بیلجه جک
بر قوت مدهشه بی تمثیل ایدر . دیگر طرفدن ، آلمانیا

حکومتی دخی ایرانک تمامیت ملکیه واستقلالیتنی بالضرور
محافظه یه مجبوردر . زیرا آلمانیاک بغداد تیمور یولی
خطنی انشا ایتمکدن مقصدی کندی امتعه تجاریه سی
تا آسیای وسطایه سوق ایتمکدن عبارتدی . بناء علیه
اگر ایران انکلزلر ایله مسقوفلرک تحت استیلاسنده
قاله جق اولورسه او مملکتده آلمانیاک تجارتی محو
اوله جقدر . ایرانده اگر روسیه شمندوفر انشا ایدم جک
اولورسه ینه آلمان تجارتی محو اولور .

شمعی آلمانیا حکومتی فاسده یاپدینی کبی ایرانک
تمامیت ملکیه واستقلالیتنی تأمین ایدم بیلر . طهران
قابینه می هیچ طورمدان بغداد خطنک [خانقین] دن
تا طهران قدر تمیدی خصوصنمده آلمانلره بر امتیاز
ویرسون . ذناً بر کره افغانستان - ایران - تورکیا
اتفاقی برامر واقع حاله کلدیکی تقدیرده کندوسنه اوزادیلان
ال ایله آلمانیاک یازی یولدن مصافحه ایدم جکی بی
اشباهدر . بغداد تیمور یولی بوکا یک مساعددر .

ایشته فکر عاجزانه بجه ایران ایچون و بزم ایچون
اک صاعلام و اک صریح بر مملک سیاسی وار ایسه
اوده عرض ایلدیکم اتفاق ثبات اسلامی در .

عبرالامر داور

ردی علی مافی القول الجید من الردی

مابعدی

۲۲۷

اهل عرفت الدار بالغربین
صاحده غری ماده سنده نظم مذکور شو صورتله
مقیددر : قال الراجز :

اهل عرفت الدار بالغربین
وصالیات ککما یؤثفین
ولکن صحاحک اوراسی ده غیر صحیحدر چونکه شطرنانی

• عارك غسلى ائى ازاله دن عسارت اولوب اكر
اذهاب رونق جاعيله عارك وسخه تشبیهى اعتبار اولنورسه
مشبهیه مذکور اولماغله استعاره مکیه وغلى ذکر
تخیل اولور .

القول الجید

اذهاب رونقك عارده حسا وجودى منظور فیه
اولدیني جهته جامع عد اولنسی مناسب دکلدر . جامعی
تعیین قولاید .

* *

قضاءه رفع ونصب مروی اولوب مرفوعیتی جالبا
قولنه فاعل اولق ومنصوبیتی ا کا مفعول بولنق اوزره در
فاعلی ما کان قولنده اولان مادر که یاموصوله ویاخود
موصوفه در ابهامی اعظام ایچوندر تقدیر اوله کوره ما کان
قولی مفعول اولور تقدیر ثانی به کوره قضادن موت
محتوم مقصود اولور .

القول الجید

افاده جداریک و مضطرب اولمقله برابر بلاسبب
نکته ابهامک تقدیریندن ندرینه اختصاصی موهمدر . افاده
واضح شویله در :

قضاءه جالبا قولنه فاعل ویا مفعول اولق اوزره
رفع ونصب مرویدر . ما کانده کی ماموصوله ویا موصوفه
اوله رق قضاء فاعل اولدیغنه کوره مفعول اولدیغنه
فاعل اولوب ابهامی ده اعظام ایچوندر . تقدیر ثانی به کوره
قضادن موت محتوم مقصود اولور .

۲۳۱

الام وفیم تنقلنا رکاب

وتأمل ان یکون لنا اوان

• مفهوم بیت : راكب اولدیغمز دوه لر بزى
نرہ لری ونه مقصد ضمنتده طولاشدیر دیلر که آنلر بزم
ایچون بر زمان استراحت اولوبده کندمز نائل امل اولق
و آنلر دخی اوسببله یول یورغونلغندن قورتولق آرزو
ایدرلر دیمکدر .

القول الجید

اوله رق ذکر ابتدکی وصالیات قولی کشفده بر وجه
آتی باشقه بر ارجوزه نك شطر اولی اولق اوزره
مذکوردر .

و صالیات ککما یؤثفین

لا تشکین عملا مالفین

القول الجید

شاهد مصراعنی مؤلف کندیسی بحر سر یعدن
اوله رق کوسترمشدی شوخالده وصالیات قولی حقنده
بشقه بر ارجوزه نك شطر اولی تعبیری کرک او قولک
و کرک شاهد مصراعنک بحر رجزدن اولدیغنی ایجاب
ایتمکله نابجا دوشمشدر اوت بونلره رجز دینلر بولنمش
ایسه ده رجزده فعولات بولنماق حسبیلره رد ایدیلشدر
عجبا مؤلفک برسوزده طور مامسی بحر سر یعدن عدی
صرف بر اثر تقلید اوله رق وقوع بولمش اولسندیمیدر ؟
صوکره رجزده دائماً تصریع بواندیغندن یعنی هر پارچه سی
بتون بیت کبی مسجع ومقفی اولدیغندن شطر اول وشطر
ثانی معتبر دکلدر بو جهته کشف ایله صحاح آره سنده
منافاة بولماز . اوت وصالیات قولی اهل عرفت ... نك
مابعدی اولوب اولماق بشقه مسئله در . تشطیر جهته
کلنجه (۲۱۰) صحیفه ده کچن :

جاؤ ابدق هل رأیت الذئب قط

قولک اولنی مؤلف شویله کوسترمش اولدیني حالده :

مازلت اسمی معهم واختبط

حتى اذا جن الظلام واختلف

امام مبرد بورجزی کاملنده شویله یازمشدر :

بتنا بحسان ومضراہ یط

مازلت اسمی بینهم والتبط

حتى اذا کاد الظلام یختلف

جاؤ ابدق هل رأیت الذئب قط

* *

ساغسل عنی العاربالسيف جالبا

على قضاء الله ماکان جالبا

مفہوم بیت شویاہ اولمیدر :

آتمیزده کی دوهلر بزم ایچون مقصود اولان ساعت
موفقیّت حلول ایدرک نائل امل اولمقاعمه واولنرده
اوسایه ده دیکلنمکه خواهشکر اولملری لازم کلدیکی حالده
بزی زریه قدر وهانکی مقصدی تعقیباً کوتوروب
طوره جقلر .

دوهلره قوماندایدن کندیلری اولدینی حالده
شاعراک بویله سویله یشی یولک اوزامسندن وساعت موفقیّتک
کیجیکمسندن ناشی والهانه ومنتحسرانه برشکایتدن
عبارتدر . مؤلفک افاده سی ارتباط مغویدن خالیدر .

*

وتصبو الی رند الحمی وعراره

ومن این تدری مال العرار من الرند

الحمی اعرابدن تقدیرا مجرور اوله رق مضاف الیهدر .

القول الجید

اعرابدن تقدیرا مجرور تعبیرونک صحتی منظور فیهدر .

۲۳۲

» مفہوم بیت : دوهلر مباح اولیان یعنی برکیمسه نک
ضبط وتصرفنده بولنان مرعانک رند وعرار تعبیر اولنان
اشجار ونباتنه میل ایدرلر حال بوک رند ایله عراری
نه بیلیورلر دیمکدر . «
القول الجید

حمی لفظی ایچون بیان ایدیان شوحمیل بک عادیدر
حمی تعمیرینی عرب کوی جانان موقعنده قوالانیور .
برده مؤلف من فاصله نک معناسنی کوسترمه مشدر .
حال بوک ومن این تدری مصراعی دوهلرک رند ایله
عراری نباتات سائرهن اولدینی کبی یکدیکرندن دخی
تمیز ایلدکلیینه دلالت ایدمک اوضاع وعلام ابراز
ایتمکده اولدقلمینی محتویدر .

۲۳۳

ایقتانی والمشرقی مضاجعی

ومسنونه رزق کانیاپ اغوال

علنا قتلہ کیمسه جرأت ایدهمیوب اولسه اولسه

فراشنده ایکن عیلة قتلته اجتسار اولنه بیله جگنی ایما
واردر .

القول الجید

بونلر مفاد بیتدن خارج وبلکه سیاق ذوقیسنه
منافی شیلدر . چونکه بویما کندیسندن (ملازمی)
معنای مقصود اولدینی اعتراف ایدیلن (مضاجعی)
لفظک معنای اصلیسندن استخراج اولنه جقدر . حال بوک
شاعراک سیف مشرفی ایله قویون قویونه یاتسی بالعکس
فراشنده ایکن عیلة قتلته اجتسار اولنه میه جغنی کوستر .
بویله برشی سویلنه جک ایسه فراشنده ایکن عیلة قتل
ایتمک خیال خامنه دوشورلمسی احتمالی درمیان ایتمیدر .

۲۳۴

افوق ایدر یوضع لی مهارد

ام الجوزاء تحت یدی وساد

» بعده تمدحده ترقی طریقله فلک ثامنہ قدر صعود
ایدرک اوراده کی جوزابی النک آلتیه یصدق ایدنمشدر . «

القول الجید

یصدق ال آلتیه قونماز قول آلتیه قونور مؤلف
ید تعبیرندن آلدانیور . ایسه ده بو کلمه نک عربیده
استعمالی ترجمه مزده شایع اولان معنایه منتحصر
دکدر . قال فی القاموس الید الکف ومن اطراف
الا صابع الا الکشف . عاماء اصلده فاعسلوا وجوهکم
وایدیکم الی المرافق آتینه نظراً دیرسکارکده حکم
غسلده دخولنی یدک بومعناسی اوزرینه بنا ایدرلردی .

۲۳۸

انا بنی نهشل لاندعی لاب

حماسه دن نقلا القول الجیده بو مصراعک بولدینی
قصیده دن بر خیلی ابیات ذکر ایلدیکی حالده قائل تعین
ایدیلمه مشدرکه القول الجیدک بوخصوصده اولان اعتناسه
نظراً اشبو نسیانی شایان تعجیدر . قائل حاشیه قاریه ده
بیان ایلدیکی وجهله بشامة بن حزن التمشیلدر

۲۴۳

رغمت هوائك عفا الغداة كما عفا

منها طلال باللوى ورسوم

« شارحك والخطاب للنفس قولى كافك كره سنى
تصحیح ایچوندر . »

القول الجید

دها طوغریسی حبیبه غیت طریقیله فعل زعم
اسناد اولدیقدن صوکره خطابک کیمه عائد اولدیغنی
بیان ایتک لازم کلسدر . برده شارح بیتلری مشکول
اوله رق نقل ایتیورکه او قولى كافك كره سنى تصحیح
ایچون اولسون مؤلف کافی مکسور او قوتدیرمق ایچون
دیجکدی .

۲۴۴

لا والذى هو عالم ان النوى

صبر وان ابالحسين كريم

« وان ابالحسين جمله سى معطوفدر فقط وصلى موجب
جهت اولدیقدن بو عطف معبودر محل شاهدده بوراسیدر .
لکن ابوتامی تعییدن ایسه کلامنی بدیع انواعدن اولان
اقتضابه حمل اولادر . »

القول الجید

مؤلف ، ابوتامک کلامنی اقتضابه حمل ایتلی
دیویرمشد . بری طرفدن علم بلاغتک اهمیتده بدیع
مسئله لرینه قیاس قبول ایتین قواعد اساسیه سندن برینه
رعایت سزلیکی متضمن اولان بو اقتضاب ایله ابوتامی
تبرئه ناصل قابل اوله جغنی دوشونمک لزوم بیله کورمه مشدر .
چونکه مؤلف امثال مجربه سیله ثابت اولدیغنی اوزره
فک ائمه سنه وبالواسطه اولر طرفدن وضع اولسان
قواعد قارشویک جرئتکاردر . کلام ابی تامی اقتضابه
حمل فکری حسن چاپی حاشیه سندن مأخود اولدیغنی
حاله اوراده بوسوزک اطرافنی بسانمش اولق اوزره
طبیعتلری اقتضابه مائل اولان شهراء قدیمه عربک

خیالنده آرهلرنده مناسبت حس اولنمیان بعض امورک
تقارن ایده بینه جکی درمیان ایدیلشدر .

مؤلف ، فاضل چاپی بوسوزی نه ایچون ونه
مجبوریتله سوبله مش اولدیغنی فرقتده اولامش اولمیدر .
ایشته - کندیسک تاختیص ومطول مؤلف لرینه عزو
ایلدیکی - تقلده خسار بویه اولور .

*
* *

مازلت عن سنن الوداد ولاغدت

نفس على الف سواء تحوم

« زلت کله سنک زاسی مکسور او قنورسه افعال
ناقصه دن اولان زال یزال دن ومضموم اولورسه افعال
تامه دن اولان زال یزول دن ماضی متکلم اولور . »

القول الجید

بوراده احتمال اوله محل یوقدر . چونکه افعال
ناقصه دن اولان مازال دام معنا سنه در . او حالده دمت
عن سنن الوداد ترکیبندن بر معنی چیقارسه بوندن ده
چیقار .

مابعدی وار

مصطفی صبری



شیخ الاسلام سابق حسین حسنی افندیگ وقوعبولان
استعفا سنه بنی مقام مشیخت علیا اعیان اعضا سندن موسی
کاظم افندی حضر تلرینه توجیه بیورلمش اولدیغندن
مشار الیهی تبریک ایله موفقیتی الطاف سبحانیه دن تمنی
ایلرز .

مدیر مسئولی : محمد منیر

محمود بک مطبعه سی

پازار ایرتسی

فی ۱۸ رجب سنه ۱۳۲۸

وفی ۱۲ تموز سنه ۱۳۲۶

جمعیت علمیة اسلامیة نك ناشر افکاریدر

صاحب امتیاز :

فاتح مجیز درساملرندن

استانبول مبعوثی

مصطفی عاصم

سر محرر :

فاتح مجیز درساملرندن

توقاد مبعوثی

مصطفی صبری

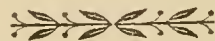
مدیر مسئول :

مکتب قضاة معلملرندن

کلیدلی منیر

مندرجات

ادبیات	عید ملی
دوئهای عثمانیه ترنم اولتقی اوزره یازلمشدر . . . س . ق	وعظلرمزدن
تخمیس ! م . فاضل	اخلاق م . صفوت
افغان طاهر المولوی	عالم اسلامیت عبدالاحد داود
شکوفه بهارستان طاهر المولوی	



نسخه سی ۱ غروشدرد

آبونه اجرتی (پوسته اجرتیه برابر در)

ممالک اجنیه ایچون :

۶۰ ، ۲۰ فرانق

۳۰ ، ۱۰۰ »

استانبول وولایات ایچون :

بر سنه لکی ۶۰ غروش

الهی آیلنی ۳۰ »

درج اولنیمان اوراق اعاده ایدلمز

قارئلرمنزه

اکثر مقالانه آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندینی نظر اعتباره آلنه رق رعایتسز لکده بولنلما می رجاوانور .

در سعادت

محمود بك مطبعه سنده طبع اولنمشدر



پازار ایرتسی کونلری نشر اولنور دینی ، ادبی ، سیاسی وفنی هفته لقی غزته در .

عید ملی

۱۰ تموز

ایدن بر وظیفه علویه ، بر وجیهه قدسیه در .
اساساً بر وظیفه مقدسه ملیه اولمقله برابر بو
یوم سعادت توأمده مشهودمن اولان لوحات
بدیعه ، تظاهرات ملیه ، آثار شادمانی ، جابجا
موجهلن اعلام عثمانیه سینئه افتخارمنی
قابارتش ، کوزلرمزدن اشک شکران ومسرت
آقیتمشدر .

اخص آملنز سویه ادراک ملتک مظهر
تعالی و تکامل اوله رق الی یوم القیامه اون
تموز عید ملیسنی ادراک ایله کامیاب اولمسیدر .
هان حناب حق موفق بانحیر ایلسون آمین .

شرف ادراک وتکرریله مباهی اولدیغمز
اون تموز عید ملی عثمانیسی که ملکمزده بر
انقلاب عظیم سیاسینک مبدأ مسعودینه
مصادفدر . سنه لردنبری قهر ومظالم آلتنده
ازیلمش اولان ملت نجیه عثمانیه بو روز
فیروزده تحکم واسارتدن قورتولش ، حریت
ومعدله نائل اولمشدر . طبعیدر که بویله بر
دم معززی تجیل ایتمک ، اکبر اعیاد ملیه اتخاذ
ایدهرک هر سنه کمال احتشام وششمعه ایله
تکررینی ادراک ایلمک عهدئه شکرانمزرتب

وعظالمزید

بسم الله الرحمن الرحيم

قال الله تعالى في كتابه المبين

﴿يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر وانثى وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اكرمكم عند الله اتقاكم ان الله عليم خبير﴾ جناب حق بیورپور که ای ناس بن عظیم الشان سزی آدم وحوادین و بابا وانا کزیدن خلق ایلیم . شو حالده سزک خلقتکیز بر منبعدن کلیور . سز نسبدن آدم و حوا و بابا وانا کزیدن حصوله کیش اولوق اعتباریه بر بریکزه مساویسکیز وخالقکیز دخی بر در نیچون نسب ایله فیخر ایتک ایستریسکیز . نسب ایله تفاخره ایسه بر وجه و سبب یوقدر سزی شعوب و قبائل اوله رق خلق ایلدیکم بحسب الانساب بعضیکیز دیکرنی بیلمک و بر کسه آبا واجدادینک غیرینه نسبت ایندیرلما . مک ایچوندر یوقسه آبا و قبائل ایله تفاخر ایتک ایچون دکدر . امین اولیکیز که نسب ایله تفاخر ایدیلهماز زیرا عندالله اکر مکیز اک زیاده اهل تقوی اولانکیزدر . چونکه نفوسک تکملی و اشخاصک تفاضلی آنجق تقوی ایله اولور اکر تفاخر ایتک ایسترسه کز تقوی ایله فیخر ایدیکیز جناب حق سزی واعمالکیزی بیلور و بواطن احوالکیزده واقف و مظلعدر .

بو آیت کریمه نک سبب نزولی فتح مکیدن صکره ظهر کعبه ده با امر جلیل حضرت پیغمبری بلال حبشی حضرتلمری اذن اوقودیلر . عتاب بن اسید اذانک حضرت بلال طرفندن ایفا ایدلیدیکنی کوردیکنده جناب حقه حمد ایدرمکه پدرمک روحنی قبض ایتشده بو کونی کورمامشدر دیدیکی کبی حارث بن هشامده حضرت بلاله اشارت ایدرک رسول الله بو قاره قارغه دن بشقه بر کسه بولامدیمی دیو حضرت بلالک معروف بر نسبه منسوب اولماسنه مبنی شائر اسلامیتدن اولان مؤذنلکی کندوسنه مناسب کورمامش اولدیغندن بو آیت

کریمه نازل اولمشدر یعنی عندالله اکرم اولان اتقا اولانکیزدر بلال کبی عبد حبشی دخی اولسه .

حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیورمشدردر که ﴿انا سید ولد آدم ولا فخر﴾ یعنی بن بنی بشرک سیدی اولدیغم حالده سیادت ایله رسالت ایله فیخر ایتم و قال علیه الصلاة والسلام (من سره ان یکون اکرم الناس فلیتق الله) یعنی بر کسه اکرم الناس اولمقدن حظ ایدر و مسرور اولورسه متقی اولسون جناب حقک او امرینه اطاعت و نواهیسنندن اجتناب ایتسون و اخلاق حمیده ایله متصف اولوب اخلاق ذمیمه دن توفی ایتسون (ولو کان الشرف الا شیء من حیث شانها او مواطنها لکان الشرف لابیلس علی آدم فی قوله خلقتنی من نار و خلقتنه من طین) اکر اشیانک شرفی ماهیت و حقیقتی اعتباریه اولسه ایدی ابلیس علیه اللعنه نک حضرت آدم اوزرینه شرفی اولوق لازمکلوردی چسونکه ابلیس ناردن و حضرت آدم چاموردن خلق اولتمشدر فقط ابلیس نه دن خلق اولنورسه اولسون جناب حقه اطاعت ایتدیکندن طولای شرف و اعتباردن ساقطدر .

دنیاده مال و اولاد و منصب کبی فخر و مباهات ایدیله جک برچوق شیرل موجود ایکن جناب حقک بو آیت کریمه ده یالکیز نسبی ذکر ایلسی نسبک باقی و دائم و مال و اولادک محتمل الزوال اولمسی اعتباریه اولوب نسب ایله فیخر ایتک جائز اولمینجه دیکر نریله ده فخر ایتک جائز اوله میه جفی بطریق الاولی ثابت اولور بناءً علیه بر کسه بن پاشازادیم بن شهزادیم بن اصحاب رتبه دنم بن زنکنیم دیه افتخار ایتسون زیرا مدار افتخار اولان شی بویه شیرله انتسابه دکل اکتساب فضیلتله در هر کیم که فرائض ادا و محرماتدن اجتناب ایدر تجارتنده، صنعتنده امین و صادق و حکمنده عادل و تحصیل علم و معرفت ایتش ارباب وجدان و حمیت و ناموسدن

ابن عباس رضی الله عنه انه قال اقبل بنی الله من عزرة
 اوسریة فدعا فاطمة رضی الله تعالی عنها فقال یافاطمه
 اشتری نفسك من الله فانی لا اغنی عنك من الله شیئاً وقال
 لنسوته مثل ذلك وقال مثل ذلك لعترته ثم قال ما بنو
 هاشم باولی الناس بامتی ان اولی الناس بامتی المتقون ولا انصار
 باولی الناس بامتی ان اولی الناس بامتی المتقون انما انتم من
 رجل وامرأة کجام الصاع لیس لاحد علی احد فضل
 الا بالتقوی) صدق رسول الله فیما قال یعنی برکون حضرت
 پیغمبر غزوه دن ویاخود سریه دن کلدکاری وقت حضرت
 فاطمه بی جاغیروب بیوردیلرکه یافاطمه نفسکی جناب حقک
 عذابندن کنندی عملکله اشترایت زیرا بن جناب حقه قارشو
 سکا نافع اولوب اللهدن غنا ویره مام . کذلک بوکلامی
 حضرت پیغمبر ازواج مطهریه وذریت واقاربنه یعنی
 حضرت حسن وحسین وحمزه وعلی وابن عباس رضی الله
 تعالی عنهم حضراتنده ایراد بیوردقدنصرکره بنی هاشم
 - عبدالمطابک اولادی و حضرت پیغمبرک عموجه
 وخاله لریدر - بکا امت اولمق خصوصنده بن انلرک نسلندن
 وانلر بنم اهامدن اولدقلریجون ناسک اولاسی واحقی
 اوله مازلر بکا امت اولمق خصوصنده ناسک اولاسی واحقی
 متقی اولنلردر . کذلک قریش قبیله سیده بکا امت اولمغه
 ناسدن اولی واحقی دکلدرلر بکا امت اولمغه ناسک اولی
 واحقی متقی اولنلردر کذلک انصار - وهم اهل الیمین الذین
 آمنوا بالنبی صلی الله علیه وسلم وهم قبیلتان الاوس
 والخزرج رضی الله عنهم ومنهم اهل الصفة الذین عاتب الله
 فیهم ببنیه علیه السلام بقوله ولا تطرد الذین یدعون ربهم
 بالغداة والعشی یریدون وجهه - بکا امت اولمغه ناسک
 اولی واحقی دکلدرلر بکا امت اولمغه ناسک اولی واحقی
 متقی اولنلردر . سزکه بنو هاشم وقریش وانصارسیکنر
 جمله کز حضرت آدم وحوادین متولدلسیکنر وسز
 کیله ایله اولچولن بغدادی ، آربه ، نخود کبی مقدارده

بولنور واخللاق حمیده ایله متصف واخللاق مذمومهدن
 معرا ومبرا اولورسه اوله کیمه لر هم عندالله وهمده
 ناس عندنده بیوک آدمدرلر یوقسه او امر الهیهیه
 اطاعت ایتمز ونواهیدن اجتناب ایتمز صنعت وتجارتنده
 خائن ، یلانجی ومأموریتنده ظالم ومرئشی ، اخلاق رديه
 ومذمومه ایله متصف ووجدانسز بر آدم هر قنقی نسبه
 منتسب بولنورسه بولنسون وهر قنقی رتبه ده اولورسه
 اولسون فنا آدم اولمش اولور عندالله غیر مقبول اولدیغی
 کبی ناس یاننده ده مذموم والحق آدمدن معدودر (الشرف
 بالفضل والادب لابل اصل والنسب) شرف فضل وادبه در
 اصل ونسبله دکلدر .

بیت

با ادب باش تابزرکی شوی که بزرکی نتیجه ابدست
 پوشیده ادبه بورون تا که بیوک آدم اوله سین زیرا
 بیوکک ادبک نتیجه مستحصله سیدر مقدماتی حاضرلر -
 سهک نتیجه مه موفق اولورسیک .

نسب هر نقدر شرعا وعرفا معتبر اولوب حتی
 شریفه اولان بر قادینک بر قبطنی یه تزویجی شرعا جائز
 دکلسه ده آندن قدر جهنتندن اعظم واعز اولان ایمان
 وتقوانک ظهورنده اکا اعتبار ایدیه مز یعنی عرف
 وشرعک نسب سبیلله انسانلره بخش ایلدیکی شرف تقوی
 سبیلله حاصل اولان شرفه نسبتله هیچ حکمنده درنته کیم
 طلوع شمسده کواکبک تأثیری قالمیدیغی کبی رعد
 قوینک صداسنه قارشو سینه کک قنادلرینک اهترازندن
 حاصل اولان صدانک دخی تأثیری اوله ماز نسبک عرفا
 وشرعا بعض موادده حائز تأثیر اولسی ناسه نظرله در
 یوقسه عندالله اکرمیت نسبله دکل تقوی ایله در زیرا
 نسب برانسانک افعال مکتسبه سندن اولیوب اجدادندن
 طبیعتیه انتقال ایتمش بر خصالتدر حالبوکه جناب حق
 (وان لیس للانسان الاماسی) بیورمشدر سعیسز، کعبسز
 انسانلرده حاصل اولان شیلر عندالله مقبول دکلدر (عن

مساویسکنز . وبریکزک آخر اوزرینه فضلی انحق تقوا
ایله در .

عن جابر رضی الله تعالی انه قال خطبنا رسول الله
صلی الله علیه وسلم فی وسط ایام التشریق فقال یا ایها الناس
ان ربکم واحد وابوکم واحد الا لافضل لعربی علی عجمی
ولا لعجمی علی عربی ولا لاحمر علی اسود ولا لاسود
علی احمر الا بالتقوی ان اکرمکم عندالله اتقاکم الاهل
بلغت قالوا بلی یا رسول الله قال فلیبلغ الشاهد الغائب
صدق رسول الله یعنی حضرت جابر بیوررکه برکون ایام
تشریقک وسطنده حضرت پیغمبر بزه ایراد خطبه ایدرک
بیوردیلرکه ای ناس سزک ربکز بر اولدینی کی بابا کزده
بردر . زیرا حضرت آدم اولادیسکنز امین اولیکزکه
عربک عجم وعجمک عرب اوزرینه فضلی اولدینی کی
احمرک اسود واسوک احمر اوزرینه هیچ بر صورته
فضلی اولیوب انحق تقوی ایله فضلی واردر . سزک
عندالله اکرمکز اتقا اولانکزدر . دیو بیوردقدنصکره
جناب حقک بکا امر ایتش اولدینی شیئی سزه تبلیغ
ایتدیمی دیه طرف رسالتناهیدن وقوعبولان استفهام
تقریری به جواباً حاضرین بلی یا رسول الله تبلیغ ایتدیکز
دیدکندن صکره حاضر اولانلر غائب اولنلرده تبلیغ
ایلسون بیوردیلر .

تقوی نک فضیلتی حقنده قرآن کریمده یوز الی
ایت واردر . تقوی نک خصاتی قدر کثرتلی هیچ بر
خیر قرآن کریمده مدح وثنا ایدلماشدر . جناب حق
قرآن کریمده متقیلرک عندالله اکرم و اللهک و لیس
وحیبی اولدینی ومتقیلره جنت مهیا اولوب تقوی آخرت
زادولباسی اولدینی بیان بیورمقله برابر تقوی نک اعدادن
کیدک رفغنه ورحمت ومغفرتک حصولنه وحق ایله باطلک
بینی تفریق و سعادت ابدیه نائلت ومضایق دنیویه
واخرویه دن خلاصه وانسان ایچون من حیث لایحتسب
رزقک حصولنه ودنیا وآخرته فلاح بولمغه سبب

قلمشدر . تقوی به انهماک ایدنلر نصلکده عندالله مقبول
ومعتبر اولورسه دنیاده دخی عندالناس مقبول ومعتبر
اولور .

مابعدی وار

اخلاق

دن

مابعد

اوتهدنبری ادعا سنده اصرار ایدده کلدیکمز بر حقیقت که :
وسائط ترقی بکانه اخلاق ، اسباب تدنی یته یکانه اخلاقدر .
انسانلر قدرت فاطره نک بتون محاسن و مزایای
کندی سنده جمع ایدهرک ابداع ایتدیک بر نسخه کبری
ایسه نه . بو علویت فطریه ده جمله سی مساوی اولدینی
حالده . یاراداشده کی بو علوی ، بو بیوکلی ادراک
ایدنلری یک آرز بولنور دیسه م خطا ایتش اولم ظن
ایدرم . حالوکه بو حقیقتی کندیلرینه افهام ایدهرک
« قوه دراکه » او علویه مقارن اولهرق یارادلمش فقط
ایده موجود بر آلت نصل استعمال ایدلرسه کندی
کندی نه ایش کورمدیکی و کندیجه استعماله غیر صالح
بر حاله کلدیکی کی آلت ادراک اولان مفکرده دایماً
بسیط دوشنور دایماً امور عادیه ایله اشتغال ایدرسه
طبیعی فعالیتدن قالور . محاسن و معالی جهته بر کره بیه
توجیه عنان ایتمز . اولدینی یرده اویوشور قالیر .

بو بر قانون طبیعیدرکه : هرشیده اولدینی کی
انسانلرده حرکات کیتدیکه تناقص ایدرسه نتیجه سی
سکوندر . هر حالده طوره جقدر . بکا اولیه کلیرکه :
بر قسم انسانلر اولیه مطالب علویه آرقه سنده فکر
یورمق شویله طورسون ضرورات بشریه دن اولان یمک
ایچمک ، کیمک غائله لری ایلرسه احتمالکه کندی
فکرلرینی دکل بتون اعضای ، تحرک سنی تحریکدن

صافه جق در حده سفلیت کوسـترنر . ار حالد
هر فردك بر نوع مشغله ایجنده یسادیغنی کورمكه برابر
ینه بر قسمی فکراً ساکن و ساکت بولورز . انسانلر
بر حرکة ارادییه مالکدرلر بونی کسه انکارایمز دگلی؟
یكا قالیرسه انسانلرک بوبله مالک اولدقلری حرکات
ارادیه نك یالکـز انسانلرده کافی اوله مبه جغنی وهر حالد
او حرکاتک منشی* اولان فکر ایچون بر سائق لازم
اولدیغنی قبول ایتلی در . عکس حالد اولایق رقومک
بر فطرتده ، اویشمش ، غفلتله طامش ، بو سـدبله
هر درلو مسکنته قاتلانن بر قومک بشقه بر فطرتده
یارادلمش اولمی لازمکلمزی ؟ . بز بو نظریه یی کندی
محرعائمز دندر دیه سولامبورز چونکه بو ، هر کـجه
معلومدر . معلومی اعلامده فائده یوقدر دییانلر سوزک
یالکـز فائده سنی دوشونانلردر سوزده کی لازم فائده که :
ایقاظ ، تنبیه کبی شیلرک زیاده معلوم اولان شـیلری
اعلام ایله ، تعبیر آخرله انسانلرک عمل ایتمکلی
شیلری یوزلرینه چاریمقله حاصل اولور . ایشته بوا سبابه
مبنی درکه : انسانلر ایچون هر حالد بر سائق لازمدر
فقط انسانلری فکراً ماده حرکاته فعالیتیه سوق ایده جک
شیلر ، اکثریا مقاصد علویه دن زیاده آمال سفلیدر
بو ایسه طبع بشرده مرکوز اولان بهیمت ایجاباتندن
اولوب بو جهت ایچون هیچ بر واسطه یه ، بر تنبیه
حاجت یوقدر . دیه بیلورم که : بو جهنک سائق آنجق
ساقتمزلقدر شو حاله نظراً بز انسانلری اوج قسمه
آیره رق حکملرینی آیری آیری یوروتمک ایسترز .
بر قسم انسانلر افکار عالییه ، مقاصد علویه احیایدرکه :
بونلر هیچ بر زمان املرینی تعقیبدن کیرد قالمازلر هیچ
بر شخصه تذلل کوسـترمیه رکه نه فکراً نه ده فعلاً
اسیر اولمی أرزو ایتزلر . تعقیب ایتمکلی امال علویه یی
بتون دنیایه دکشمزلر . عزملرنده متین اولورلر . ایشته
بویله قوم جهان کندیلمرینه قارشو جیقه امالرینه قرشو

استحقار موتله فداکارانه چایدشور هر حالد مسعود
و بختیار یشارلر . اوت مسعود یشارلر : چونکه ایچلریدن
بعض سفیه سفللر استثنایدیله رکه اکثریتله بویله عزیم
متین اصحابی اولورلر سه فقیرده اوله لر قارشولرنده غیر
طبیعی بر کوکل اندیشه یی کورمزلر ، منفقاً یشارلر . بویله
بر حالت روحیه یه مالک اوله بیامک ایچورده انسانلر
ایچون یالکـز بر خصات ، انجق بر مزیت کافیدر . اوده
اصحاب کزین حقنده کی « وئوترون علی انفسهم ولوکان بهم
خاصة » ایت جلیله نك کوسـتردیکی خصلت برکـزیده که :
بن یشایایمده عالم نه ییارسه یاسون فکرندن واز کچرک
برابر طوغدینی ، برابر یسادیغنی ، برابر اوله جکی دین ،
وطن قرداشنی نفس اوزرینه ترجیح ایتک مزیتی در .
بز شمدی بشقه سنی نفسمز اوزرینه ترجیحیدن واز کچرک
بشقه نك حقوقنه صارقیتباق یایماز سه ق بو بزه یتیشر
دیه بیلورز . عکس حال که : بر شخص هر وارانی
کندیبنده ، هر ایلمکی کندیبنده کورمک ایستر ؛ بشقه نك
حصه سنه بتون محرومیت ، بتون مایوسیت چیقار سه البته
بویله بر کتله یه یوفکرده ادمار قوۃ الظهر اوله بیله جکلرندن
سقیم بر وادییه ارجاع حرکت ایدن او کتله یه اتباع
ایدلیدیکی تقدیرده ارقه دن یتیشه جک بر سـیل استقامتی
منع ایتک ایچون نالطبع چاره ارنایله جقدر . وقیله
بوملتک از موجودیدیجی وار ایدی نه چاره که عبدالمحید
کندی رآینی ، فکرنی یوروتمک بتون ملتک ماملکی
ضبط ایتک ایچون مالک اولدینی قوت ، یکانه قوت ییلدیزدن
فوران ایدن واطرافه یواش یواش سرایت ایدن بر
« بن یشایایم کیم نه ییارسه یاسون » فکری ایدی که :
مملکتک اوت سـنه بر یسنه سوموکلای بوجکلر کبی
سوربنه رکه سورتونه رکه طوقوندقلری یری تلویث ایتدن
براقیان حشـیرات نفاق ونیمه نك قوتلری دگلی ایدی ؟
عجبا اوزمان اوفکرده بولنانلر او خدمده بولنانلر
شمدی تمیزلندی ؟ بتدیمی ؟ اشته بو سـواللری ایراد

عالم اسلامیت چین مسلمانلری دین و فلسفه

[۶]

[قونفوسیوس] ك اكالنه موفق اوله مدینی حالحه
تألیف ایلدیکی «کتب سماویه» دنیان [کینک] لردن
کچن مقاله ده بحث ایتش ایدم. بو آتی کتابدن ایکسی
چوقدن غائب اولمشدر. بونلردن بری [یورکینک]
قونفوسیوسك اثر مخصوصیدر. کتب سماویه دن ماعدا
برده درس کتابلری واردر که قونفوسیوسك شاگردانی
طرفدن استادلرینک افکار و عقائدینی نشر و تدریس ایتک
اوزره یازلمشدر. کینکلردن صکره [سی - شو] تسمیه
اولنان درت کتب اخلاقیه چین ادباسی طرفندن من القدیم
برنجی درجه ده تقدیر و تجیل اولنان اثر لردندر.

[تاهو] یعنی «مطالعه و تدقیق عالی» کتابی
دیگر لرلی اداره ایتدن اول کندی نفسنی اداره ایتکلک
لزومنی کوستریور.

[جونغ-یونغ] یعنی «وسط لایتیر». ارسطونک
دستوری وجهله، شو اسکی کتاب دیور که «فضیلت
ایکی اقصانک تام اورته سنده بولنور». اشته ارسطونک
[In medio virtus] «فضیلت وسطه در»! لکن
ارسطودن دخی بك اول [یدی حکما] دن [قلیوبول]
قبل المیلاد آلتنجی عصرده دائماً دیر ایدی که [Metron
Ariston] یعنی «الک ایسی حقیقی وسطدر». بو
دستور ارسطونک «علم الاخلاق» نه براساس اولدی.
خاتم الانبیا و الحکما افسدیمز حضرتلری [ع - ص]
خیر الامور اوساطها بیوردیلر.

مقایسه ادیان ایچون نه عجب مواد! حقیقی بر فیلسوف
دیگر فیلسوفک فکر و نظریه سنی استقراض ایده مز،
لکن عین نظریه یی ادراک ایدوب اونی اثبات ایتکه

ایدرکن خاطره شو سوزلر کلیور. دور سابقده ارقه سنی
بریره طیایه رقی کچین اوسفیلر شمدی نه ایله کچنیورلر؟
عجبا حمالق می ایدیورلر بزه قایلرسه بوا دملر حالا
اوجاسوسلق، تماملق یولنی کمال خواهشله اُرزو ایدرلر.
سوزلرینه قولاق طوته جق قفا بوله بیارلرسه بوملت
جاننی یاقغدن برآن واز کچمزلر. چونکه او یله بیومک
او یله کمت، نه او یله کیمتک آنلر ایچون اسکیدن نصل
صداقت صاییلرسه شمدی ده وطنرورلک صاییله جغنی
ظن ایتمکدن واز کچه مزلر. فقط اهلنی بوله بیارلرسه که،
بالطبع مشروطیت قولانغی بویه شیلری دیکلمیه جکدر.
سوزی بو وادی یه ارجاعدن مقصدیمز. انسانلره
انسانلغی بیلدیر مامک. طایتماق، اکلاتماق ایچون
چالیشمق فکرکنده بولنان بر طاقم خاناسه بر ملتک ایچنه
کیررسه البته او ملتده اتحاد، اجتماع، اتفاق کبی
مستحسن شیلر ارا نلما ملیدر ارا نل مدینی صورتده ملتی
تفرقه یه دوچار ایدن اسبابی ارباب اذعان و بصیرت
دوشونملی در ده او کتله خاذله نك بر آن اول سوزلرینه
کسه ایسانه میه جق درجه خلقی ایفاظ ایتلی در دیه بر
تنبیه و ایفاظدر. اشته عالمده کندی کندی یه یشامه نك
یشامق دیمک اولمدیغنی بیلنلر دائماً مقاصد عالیه ارقه سنده
قوشارلر، کندیلری سفا لته دهه قالسه لر اصلا فتور
کثیر میه رك ابنای جنسک دائماً راحتنی، داتمار فاهنی اُرزو
ایدرلر. و بویه صاف فکرلی بش اون کشی بولند قجه
اوملت قورقاسونکه بهمه حال انلرک ارشاد یله بر طریق
نجاته واصل اولورلر. یوقسه کندی الیه بر ملتک
خابنا خاسراً محو و نابود اولوب کیمته کسه آجیمدینی
کبی تاریخده الی الابد لغت خوان اولور.

بایزید در سعاملردن

م. صفوت

نلرك عقیده سی اوزره] ، کندی اوغلنی [معاذالله]
 طایتدیرمغه موفق اولسون ، بو ، پکده بزم ایناندیغمز
 الله ایله توافق ایتور زیرا اللهک یالکز برقومه توجه
 و عنایت بیورمسی و او قوم دخی ابدیاً عاصی و سرکش
 اولمقله برابر بتکرار اولردن پیغمبرلر کوندرمسی و بوتون
 ملل مخلوقه سنی درین بر جهالت اینجده برامسی بزم
 عقلمزک فوقده در . بناءً علیه شو محرف انجیل و تورات
 کتابلرینک جناب پروردکار عالی بحق ادراک ایتدکاری
 میدانده در .

الله که علیم و عادل در ، کافه اقوام و ملتله کندیسی
 بیان ایتدلی در . مادام که ادعا اولندیغی اوزره یالکز
 یهودیلره ذاتی افشا ایتدی و دیگر ملل دن ذاتی کتم
 ایتدی او حلاله بزم ایمان ایتدی کمز الله تعالی دکل در .
 بناءً علیه بوباده نه یهودیلر ونده نصرانیلر حقیقه
 الهی طایماشلردر ! بزم عقیده مزجه جناب خالق کائنات
 هرملته و هر قومه برر یا زیاده پیغمبرلر ، مرشدلر ارسال
 بیورمشد . اشته بوباده قرآن کریمک الصریح بیانی

« ولکل قوم هاد »

توراتک ایلك کتب خمنه سنده [آخرت ، روزحشر ،
 و حیات بعد الموتدن] الخ بر ایتما و برحرف بولمادیغی
 حالده ، چینه بیکلرجه سنهلر مسیح دن اول ذات پاک
 الوهیت موضوع سجده و عبادت اولمشدی . و بو وجود
 مطلق درک و تلقین ایدن چین حکمائی وخی و الهام
 و سائنطه مراجعت ایتدیه رک قواعد فلسفیه و علم ماوراء
 الطبیعه اصولیه بیان ایلدیلر .

روح بشرک مبدائی مطلق وجود اولوب وفات دن صکره
 ینه بر حیات قالدیغنی و دنیا ده یابدیغنی افعال و اعمالک
 مکافات و مجازاتی کوره جکنی صراحةً بیان ایدیورلر .
 حالبوکه بوتون کتب مقدسه عبرانیده (علم روح) ه
 دائر هیچ بر معلومات باهره بولامیورز . مصرلیلر
 حیات ابدیه قائل ایلدیلر اما کثرت آلهیه معتقد

چالیشیر . چینه ویونانستانده عین عصرده بوقانون
 اخلاقی بی کوریورز . بوندن استنباط اولنیورکه قرآن
 کریمده بیان بیورلدیغنی کبی جناب حق هر قوم و ملتله
 هادیلر رهبرلر ، و پیغمبرلر ارسال بیورمشلردر . . .
 [لون - یو] کتابی « مصاحبه حکمیه » دن عبارت
 اولوب ، بدیهیات و مطالعات اخلاقیه دن بحث ایدیور .
 [منع - تسو] دخی اعمال حسنه و اخلاق کزیده یه
 دائر بر اثر ذیقمت در .

شو [فلاسفی] یعنی کتب تدریسیه و امثالیه نک بر
 جوق تفاسیری ده وارد .

اشته برچینی ایچون تحصیل کورمک و علمی اکتساب
 ایتک ایچون کتب سماویه ایله کتب تدریسیه یی و آنلرک
 تفاسیر متعدده سنی اوکرتمک ایجاب ایدر . بر دولت
 مأموری اولق ایچون بوتون شو کتب متعدده یی مطالعه
 ایتمکه برابر مسابقه دخی الزم ایدی .

شمدی شو عجیب و منزوی چین قومنک اعتقادات
 و استدراکات دینی قدیمه و جدیدیه لرینه کله لم : اسکی
 آنوری ، بابلی ، مصرلی اقوام متدنه ایله قطعاً
 تماسده بولنمیان چیلیلر وحدت الهیه یی ، آخرت ایله
 الا صاف اخلاق کزیده یی ادراک ایدوب میدانده قویدیلر .
 بوچیلیلره الهی و آنک اراده سنی کیم اوکرتدی ؟
 موسویلردن صوراجق اولورسه ق ، « بنی اسرائیلدن
 باشقه بر پیغمبر بعث اولندیغنی » ادعا سنده مصر دوام
 ایده جکلیغنی آکلارز . عالم خرسیتانیت دخی ، عین
 فکرده در یعنی یهودی ملتدن باشقه بر قوم و ملتدن اصلاً
 بر پیغمبر بعث اولندیغنی ادعا ایدر . بوفکرک نه قدر منطقسز
 و نه قدر جناب حقک عدالت و رحمتته مغایر اولدیغنی
 عالمجه معلوم در . بر الله که بوتون یاراندیغنی انسانلرینی
 ترک ایدوبده صرف یهودی قومنه عاشق اولسون و یالکز
 اوناره یوز یکریمی درت بیسک پیغمبر کوندرسون ،
 و بالاخره اونلری دخی نه اصلاح ایتمکه ونده [خرسیتا

(بی) « وحدانیت » : (طای - بی) « وحدانیت کبیره » : (ناعو) « عقل اول » دن عبارتدر. الوهیت؛ صفات آتیه ایه توصیف اولنور، علم مطاق، کافه موجودات و اشیانک مکونی و حامی سی، قضا و قدر (Providentia) احسان، عدالت، حقیقت، رحمانیت وحدانیت، وبعضآده، یکانیکی « یاخود وحدت وجود (Unicitas) »

بوتون ادیان سماویه ایه ادیان فکریه طبعیه برطاقم احکام و نواهی ایه برابر عقلک قابلیت استدراکی فوقنده اولان بعض معتقدارکان دیندن عبارتدر. مثلاً الله، مائیکه ارواح، سموات، آخرت، قیامت وحی والهام کبی مسائل مشکله؛ بناءً علیه هر بر دینده ایکی صفحه مشهوردر. بریسی ظاهری احکام و اوامر که انسانک افعال و حرکاتی تعیین و ارشاد ایدر. دینک باطنی و روحانی جهتی ایسه حواس خمسہ نک تحت محاسبه سنه دوشمین و بنابرین عقل بشری نک تمامیه ادراک ایدمه مدیکی مسائل درکه یالکیز ایمان و اعتقاده عائددر. ادیانک اختلافاتی اکثریا شو موان باطنده ظهور ایدیور. کتب مقدسه یهودیه شوجهتی مبهم و ناقص برافشدر. کتب انجیلیه نک بوبابده کی شرح و بیاناتی مبهم اولقله. برابر عقل و منطق دخی مغایر بر حالده کور یورز. مثلاً عقاید انجیلیه دن بریسی « تکوین کائناتدن اول الله ایه براسکده من الابد ال ایه کسایم یوب آنحق ذبح اولنمش برقوزی عرشده جالس بولنیورمش »! دیور. جناب واجب الوجود بو تصویر غریبه بناءً نوع بشری خالق ایتهدن اول اونلرک ذنوب و کنهارینی عفو ایتک خصوصنده بر کفاره نک احضار و تدارک کنی تا ابدیت دنبری دوشونمش ایدی. اشته بوصورتله انجیلک الاهی هم کاهن اولور یعنی ذابح همده کفاره یعنی مذبح، همدخی کندوسی بالذات فعل مذکورده ترضیه آلیور. البته « قوزی » دن مقصد حضرت مسیح (ص.ع) در. اشته بو عقیده عقل

ایدیلر. عبرانیلر ایسه توحیدی مقرر اولوب لکن روح انسانک موتدن صکره نه اولاجغه دائر سکوتدن باشقه برشی یامایدیلر. ایشته (روما) و (آتنه) هنوز وجوده کلدیکی زمانلرده و طائفه بنی اسرائیل هنوز دنیایه کلدن اول چنده فیلسوفلر، دین مرشدلری، اثر و مؤثر دن، فاعل و مفعول دن، روح و ماده دن، زمان و ازلیتدن بحث ایدیورلردی، بر وقتلرده که اوروپا قطعه سی کشف اورمانلر ایه بتاقلقلر ایه کوراش ایدی بدوی و وحشی آدملر « هجر قدیم » ادوارنده یشایورلردی، وخیمه نشین اولان اقوام ایران و تورانیان اوروپایه قدم نهاده اولمده دن اول چنده علمای دین خیر و شری تفریق ایدرک فضائل و محسناتی اوکرده دیورلردی.

لکن، دیگر بعض ادیان ده اولدینی کبی چینایلرک دینی دخی مرور زمان ایه برچوق اساطیر و مصالحله قاریشیدریه رق اسکی صافلغنی، بسیطلغنی غائب ایلدی. بوکونکی « قونفو سبزم » دینی محور اصلیندن انحراف ایدوب شرک و بتپرستلکه دوشمشدر.

قدیم چین لسانجه اللهه « تیهن » [Tien] دیرلردی. برچوق شهرلرک و اشخاصک اسم خاصی « تیهن » لفظی ایه تعبیر اولنور. مثلاً (تیهن تصین) یعنی « سماوی حین » بونک ایچوندرکه چین قطعه سی « دولت سماویه » تسمیه اولنمشدر. « تیهن » کله سی (سما) دن عبارتدر. تا بوقینلره قدر قونفوسیزم دینی منتسبلری مادی سایه نامقله اتهام اولنیوردی. حالبوکه (کینک) لری (لاعو - تصو) بی، واونک شاکرداننک آنارینی وحتی قونفوسیوسک کندی کتابینی ای تدقیق و مطالعه ایدنلر، دیورلرکه بو « تیهن » تعبیری خاصه دوعری اللهک اسمی در. بواسکی کتابلرده واجب الوجود حضرتلری (الله اکبر) یاخود (رب اکبر) (شانغ - تی) عنوانیه تسمیه اولنور. دیگر اسماء قدسیه

وفکرک مافوقه اولماقہ برابر جناب حقک وجودمطلقہ و صفات جلیله سنہ تمامیلہ مغایر در .

چین مذهبی بوکبی عقائد خرافاتیہ دن تماماً منزہ در . لیکن ماورای عقل بشردن ایضاح و بیان ایلدیکی وجودلری و حاللری علم کلامک اصول و قواعدی ایله توافقی ایتیور . کینگار ایله (لاعتصو) علم کلام ایله فلسفیاتک مافوقه اوچهرق عالم اسراره کیریورلر . کتب مقدسه نك قرآن داخل اولدینی حالده — تمامیلہ شرح و بیان ایتدکلی مسائل اصول تصوف ایله اظهار ایتمهک جالیشیورلر .

هر کسک معلومی درکه قرآن مجید جناب حقک هر درلو شبیه شریک ، مثال و جسم دن منزہ و مبری اولدیغنی صریح برلسان ایله بیان ایدیور . لیکن :

هو الاول والاخر
والظاهر والباطن

آیه جلیله سی علم کلام ایله شرح اولماز فکر ندهیم . شمدی کافه ادیانده و فلسفیاتده اک مشکل و قابل حل اولیان برمعما وار ایسه اوده وحدت وجود « پائنه ئیزم » (Pantheism) دن عبارتدر . فردی کثرتدن جزئی کلی دن و واحدی وحدتدن تفریق و تمیزی مسئله صعبه سی اک درین ذکلی شاشیرمشدر .

خالق کیم ؟ مخلوق کیم ؟ مخلوقدن اول خالق نه کبی فعلده بولنیورمش ؟ کائنات و موجودات ناصل هیچدن ، عدمدن وجوده کلدی ؟ عدم ایله وجود آراسنده هیچ رشته و رابطه عقله کلز . بناءً علیه خالق ماده بی ، مخلوقاتک کافه سی یا عدمدن یا کندی ذاتندن ایجاد ایلدی . عدمدن ایسه عقلک قبول ایتیهجکی بر قضیه اولدینی ایچون کندی ذات و جوهر بسیطندن (Simplex substantia) اولمق اقتضا ایدر . بوفکرکی دخی اسلام ایله خرستیان متکلمینی رد ایدر . معماینه حل ایدلمش قالیور ؛ طور یور . او حالده معارض دیور که

مادام که سزک دیدیککز الله کائناتی وجودندن یاراتمدی . و عدمدن دخی عدم حاصل اولور او حالده کائنات غیر مخلوقدر بناءً علیه ابدی و ازلی اولان یکو وجودلق یعنی وحدت وجود ! بومبجی چین حکما و اولیای قدیمه سی پک کوزلجه تفسیر و بیان ایدیورلر که کن مقاله ده موضوع بحثمن اوله جقدر .

مابعدی وار

عبدالاحمد داور



ادبیات

دو نهای عثمانیده ترنم اولمق آرزو سیله یازلمش اولدیغندن اربابی طرفندن بسته لنسی متمنادر :

کیدرز جنکه دکنزلرده دو کونلریرینه
صالینور بایراغمز زینت دلبریرینه
وطنک عشقنه قانار صاچارز زریرینه
طوتارز سوکیسنی سینه ده مادریرینه

* *

بو آنادرکه : بزه درس اخوت و یردی
اتحاد ایله مساوات وعدالت و یردی
سویکمز یکدیگری دیدی ، محبت و یردی
بارلادی طالعمر کوکده کی اختریرینه

* *

ال اله و یردی تعالی ایچون افراد وطن
باش باشه و یردی ترقی ایچون اولاد وطن
قوشیور جنکه برابر بوتون احفاد وطن
سویور بربری هپسی برادریرینه

* *

طوغدی آفاقره بوتجه مفاخر بردن

زمانك حكمی بویه ظالمه امداد اولور پیدا
عدالت زده ؟ برمظلومه بیک بیداد اولور پیدا

سکونک کوستر ، شرقک براسکی خوابگاهیسک
بو حلمکله ینه دار خلافت اکتشاهیسک
فقط بیلیم نهدنر ؟ مبتلای نوم واهیسک
آجیل چشم وطن ! بوم مصیبت نغمه کاهیسک
نظرگاه خسارنده خراب آباد اولور پیدا

حیاته کرچه لذتبخش اولان اندوه واحزاندر .
فقط ظم ، عذاب ناتحمل صبر عدواندر .
باقلسه درد دهره هرزمان دارو اولان قاندر .
بتون ذهن بشر سحرای نومیدیده پویاندر .
آنکچون هرطرفده هرجه باد آباد اولور پیدا .

فلکده مرحمت ، انسانده انصاف احتمالی یوق
جفانک ، ندر وظلمک صانکه عقباده وبالی یوق
ندای الامانه شمدی امداد احتمالی یوق
باقان یوق ، دیکله ین .. درد آکلایان بر مردعالی یوق
صماخ مرحمت یوق ، بوش یره فریاد اولور پیدا

فضائل محو اولوب دیلدرده استیجسانی قالمشدر .
نظام عالمک اجراده بر قانونی قالمشدر .
دکل معروفک آنجق عرفک استدمانی قالمشدر .
صفای خاطرک کندی دکل عنوانی قالمشدر .
صورارسهک حال خلقی بیک دل ناشاد اولور پیدا

حیاتی فقر ایدر تدبیر واستیصال ایله : تحکیم :
بتون آرایش عمران نا محدود عالم کیم
کلیر سعی وتثبت قوتیله ، آه اما کیم
بوعصر پرمشقت او یله بر عصر جهالت کیم

بر وجود اولدی همان جمله عناصر بردن
چیقدی افلاکه قدر صیت عسا کر بردن
اور کوتور دهشتمز دشمنی عسکر یرینه

بزکه عثمانیلرز شانلی دوکونلر یاپارز
وطنک شانی ایچون قانلی دوکونلر یاپارز
وطنه جان ویررز جانلی دوکونلر یاپارز
صالدیرر عسکرمن چنکه غضنفر یرینه

قورورز بو کمارله بو وطن مادرینی
مادره قارشی عدو هیچ آچامن کوزلرینی
یاقارز صوکره همان بزده آنک هر یرینی
چونکه باروت توتر بزله عنبر یرینه

بارباروس نامی کزردی بو دکزلرده بتون
شانلی یادی اوقونور ایدی آغیزلرده بتون
کزرز بزده آنک کزدیکی ایزلرده بتون
طاشیرز مرقدینی سینده رهبر یرینه

طورغود ، اوشانلی قبودان کبی بزده یشارز
دشمنه قارشی پیاله کبی بزده قوشارز
بزه قورشون آنانک حانه البت شاشارز
بزکه سینه آچارز کلاهیه کلر یرینه

حریبه نظارتنه منسوب

س : و

تخمیس ۱ [۱]

دکل جبار اولان برقومده شداد اولور پیدا
فلکده عادت اولمش هرزمان برعاد اولور پیدا
دنییه زله عالمدن استعداد اولور پیدا

[۱] اصلی ع . خبری افندی حضرتلرینکدر

تفويضاني عرفاني استبعاد اولور پيدا

—

تنبهش توكل بزده ذاتا اسكي عادتدر .

بوعادته سراپا جمله من مجبول الفتدر .

بوالفتار اصل اسباب استيلاي نمكبتدر .

عطالته سفالت هم نشين روح ملتدر .

مساعي پروراني سوبسوا ابعاد اولور پيدا

—

كوروب آثار عدلي منقاب شكل حكومتده

ياقيشماز ديل توكتكم معرض شكوا وغيرتده

هدايت رهبر تصميم اولونجه فكمملتده

طوروب پاي ثبات آندقچه شهراد سلامتده

او آنده هر سر راهكده بر ابعاد اولور پيدا

—

بوفترت عالمده حقي سن ترويجه قالقشسهك

تأثيرياب اولوب بر چاره يه حسيديجه قالقشسهك

شريت حكمنى وجدان ايله تمزيجه قالقشسهك

حميت استقامت حسنى ترويجه قالقشسهك

هان آثار دهشتناك استبداد اولور پيدا

—

سوزمى اوفله مككه نور قدرت ، يا كه همتله

دوزمى چرخ تدبير قضا مكر وشطارتله

عجب ممكنميدر تغيير فطرت جبر وشدتله

نهممكن جوهر ادرا كي كوسترمك اسارتله

ظلام جورى قالدیر نور استعداد اولور پيدا

—

يادرغاندقچه يرير شاهد رعناي حریت

تسلي ياب ايدرمى آدمى خلياى حریت

نولوردى ملت ايتسه عزم استيفاي حریت

تجلى ايتسه بر دفعه يد بيضاي حریت

كوروسك نا كهاني يرير استمداد اولور پيدا .

—

تغافل ايتمه اصلا آتئ ايامي كندك سچ

ينه كندك بولورسك وار ايسه اقباله برخرج

حاضرلان اقتحام مشكلاته عزم ايدوب ايركچ

قابله هر سوزده ظاهر پرستيدن كچ آرتق كچ

كيمى سويلتسهلر ناموس مادر زاد اولور پيدا

—

اويان ! ترك خمول ايت ، مقتدر بر عضو عامل اول

يتر بو ابتهال عاطلانه مرد صائل اول

دوشون آلام محكوميتي عزمنده قاعل اول

چاليش تزئين انسانيته انسان كامل اول

صباح معرفنده رهبر ارشاد اولور پيدا

—

ايدلر لالابالي ملته بر محنت استكشار

ويرر عبرت بزده تاريخلردن منتقل آثار

كلير البت بر كون روز نصفت ساي اخذنار

نهرتبه حكمنفرما اولسهده سوداي استيثار

اميدك كسمه البت غيرت افراد اولور پيدا

—

نهممكن رايح اولق هر زمان افكار غصبيه

ايدر توليد فرصت آثره آثار غصبيه

ظهور حقه بر ايجاب اولور امكار غصبيه

محققدر كه سورمز تابدا اطوار غصبيه

ياقينده ، پك ياقينده دست استرداد اولور پيدا

م . فاضل



افغان

معناسي اولورسه ترهاتك

ذوق دويولور بوشش جهاتك

هپ بويه مالى سانحاتك

معشوقی ایکن مکوناتک
بن دشمن جانی یم حیاتک

۲

نفرت دویارم بوخا کداندن
قسوت بولورم شو آسماندن
کسدم هوساتی این و آندن
واللهی اوصانمشم جهاندن
مشتاقی لقاسی یم مماتک

۳

جذب ایتدی بنی سراب عشقه
آلدانمشم آفتاب عشقه
میل ایلدم اغتراب عشقه
زیرا که اولوم خراب عشقه
سر منزلیدر ره نجاتک

۴

سیاره عشق شعله درام
آهم ایله اوچه لمعه بارم
بر جو بلا اولوب مدارم
بر جاذبه آلدی که قرارم
اک جاذبه فزاسی جاذباتک

۵

دل ویرمه مکی ایدوب تأمل
ایتدم او محال ایله تحیل
عقل ایله دی صوکر که تعقل
محو اولدی متانت و تحمل
بی تاب وتوانی یم ثباتک

۶

بر چاره اولور ایسه خلاصه
جان ترکی ایمش بودرد خاصه
صورددم بونی اهل اختصاصه

آرتقی آرامقده یم خلاصه
هر لحظه ورودینی وفاتک

۷

ایتدجه فغانی قلب نائر
هر ناله سی اولدی عشقه دائر
سودا بنی کرچه ایتدی شاعر
بیزار غرام اولوب ده طاهر
بن دشمن جانی یم حیاتک

فی ۲۹ اغستوس سنه ۳۱۹

طاهر المولوی

شکوفه بهارستان :

افکار بی سامانی آندیران اوراق پریشانی کچن
کون قاریشیدیریوردم . حیات پر اغبرارم مثالی غبار
آلود نسیان اولمش بر قاج کاغد بارچه سی اله کچدی .
متروک بر قبرک کیتابه اندراسنی ، بی بخت بر ناصیه نک
سرنوشت غم افزاسنی اوقور کبی ، - توزلرینی
سیلکوب - اوخطوط سپهرنکی کوزدن کچیردم . سکز
اون سنه اولکی زمانلرمک یادکار مساعیسی اولدیغنی
آ کلادم .

بن ، اونلری بر طالب عرفانه (بهارستان جامی)
اوقوتدیغم صرده یازمش و (شکوفه بهارستان)
عنوانیله طبع ایتدیرمک ایچین (انجمن معارف
دشمن !) ه مراجعت ایتشدم .

بر بارچه سی (ترقی) رساله معطله سنه درج
اولوندیغنی و اساساً الی التمش صحیفه دن عبارت بولوندیغنی
حاله آیلرجه معارفده قالمش ، همان ثلثان مندرجاتی
- اخلاق کبرا طرزنده - بوزولمش وچیزیش اولارقی

(بروجہ طی وتصحیح طبعندہ بأس یوقدر) مساعده سیلہ
اعادہ ایدیلشدی .

پای استبداد ایله چیکنه ن جباه مظلومیت کبی قلم
استبدادک خونین ایزلری آلتندہ ایکله یں اوجروح اثر
عالم مطبوعاتہ چیقاجق حالدہ اولمادیغندن - فقرا
خسته لری مثالی - برکوشه یه آتیاویرمش ، عادتا
هنوز جانی ایکن قبر منسپته کومولشدی .

نفیخه مشرطیتک افاضه حیاتبخشاسی اولمالی که :
بعث بعدالموتی اخطار ایدہجک وکفن بدوش وخالک
بر سردینه بیلهجک بر حالدہ بو دفعه لقانمای آشنایی
اولدی .

اوقویانلر دکل ، یازان طرفندن بیله اونوتولمش
اولان او زواللی یی یکیدن پیغوله حموله آتمه کوکلم
راضی اولمادی . ده کرسز یازیلرله لطفاً جای قبول
کوسترن (بیان الحق) ک صحائف مخلده سنه نقل ایتمکه
قرار ویردم .

اون سنه اول یازیش کتاب وبنم ایچین خاطره
عهدشباب اولدینی جهتله طرز تحریری تبدیل . یاخود
مندرجاتی اجمال وتفصیل ایتک ایستهمدم ، یالکیز
(بهارستان) حقنده کی شو معلوماتی مقدمه مقامنده
علاوه ایله دم .

§

عدد مؤلفاتی همان یوزده یاقلاشان علامه کرامی
(مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی) حضرتلرینک آثار
نافعه ومقبوله سندن بری ده (کتاب بهارستان) درکه
یکرمی ، اوتوز سنه اوله کلنجه یه قدر مملکت مزده
مشتاقین معارفه (شیخ سعدی) نک (کاستان) و
(بوستان) ندن صوکرادریس اولونوردی .

مؤلف محترم نک لسان مباحثندن ده :

دمیده مر غزارش بر جوانب
شکفته لاله زارش درنواحی
زشبم لاله را خوی در بنا کوش
زباران غنچه رامی در صراحی
غزیرالدمع من عین السواقی
کثیرالضحک عن ثغر الافاحی
اشارت میکند ترکس که می نوش
فان العفو للزلات ماحی
همی ترسم که از لطف اشارت
کند پرهیز کارانرا مباحی

قطعه سیله توصیف ایدیلدیکی اوزره بهارستان ،
حقیقه بر بهار جهان پایدار ، بر کلزار ابد احضراردر .
خاتمہ سنده محرر :

تک وپوی خامه درین طرفه نامه
که جامی بدو کرد طبع آزمایی
بوقتی شد آخرکه تاریخ هجرت
شود نه صد از هشت بر فزایی

تاریخنندن آ کلاشدیغنه کوره ۸۹۲ سنه سنده یعنی
حضرتک وفاتندن آلتی ییل اول تألیف اولونمشدر .
روضات جناتی تنظیراً سکیز روضه یه منقسم اولوب
هر روضه بهشت آیینی شقایق رنگین وروایح ریاحینی
حاویدرکه - مؤلفنک دیدیکی کبی - نه شقایق باد خزان
ایله پثرمرده اولور ، نه ده ریاحینی حلول شتا ایله افسرده
بولونور .

حضرت جامی ، اولاد استقبال ایچین تحفه کرانها
اولان بوکتابی (فرزند ارجمند ضیاءالدین یوسف
عصمه الله تعالی عما یفضیه الی التنهف والتأسف)

عبارة دعا آمیزیلہ تعریف ایله دیکی - ولد صلیبی -
ضیاء الدین یوسف ایچین یازمشدرد .

بونی کنیدیسی سویلیور: « وقتا که فرزند ارجمندم
ضیاء الدین یوسف لسان عرب وفنون ادب تحصیلنه
باشلادی . اطفال نورسیدهیه مانوس طبیعتلی اولیسان
اصطلاحاتک بر دنبره تعلیمی کندیلرینی توحیش
ایده جکسندن ، بعضاً تشخیز فکری وتشویق خاطری
ایچین شیخ نامدار واستاد بزرگوار (مصاح الدین سعدی
شیرازی) نک انفس متبرکسندن اولان (کلهستان)
کتابندن برقاق سطر اوقودق . او ائناده طرز سعدی
تبع ایدیلرک معاصرینه داستان و اخلاقه ارمغان اولمق
اوزره برقاق صحیفه یازمق خاطر مه کلدی « دیور .

تحریر بهارستان حقنده ؛ تزییف اهل کمالی دائمی
سرمایه مقال اتحاد ایدن هرزه کویاندن انتشار ایده
کلمش بر هذیان واردرد : کویا ملا جامی نک (ضیاء الدین)
اسمنده بر طالبی ، دها طوغروسی بر مطلوبی بولنیورمش
اونی غایت سودیکی ایچون بهارستانی نامنه تألیف ایتمش
حتی اصل اسمی (فوائد الضیائیة) اولدیغی حالده (ملا
جامی) دیه اشتهار ایلهین (کافیه شرحی) نی ده اوطالب ،
یاخود اومطلوب ایچین یامش ! عین اباطیل اولان بو
اقاولک لسان عوامدن ظهوری شایان تأسف اولمقله برابر
- روایت کوره - بعض کوته نظرانک زبان تدریسندن
صدوری آجیناجق و اغلانا جق حالدرندرد . حضرتک
« ناعزم یوزینه باقان کوزک جنب اولمش دیمکدر .
اشک ندامتله اونی تطهیر ایت « مآلنده کی :

چشمت چو جنب شد زرخ ناعزم

غسلش توز کریه پشیمانی ده

بیتی (ادب یاهو) لوحه سی شکنده یازارق بوکی

ناقلرک پیشگاه انتباهنه آصمق ظن ایدرم که علمه و علمایه
پک بیوک بر خدمت اولور .

§

دأبدین مولفین اولدیغی اوزره مولانا جامی بهارستانی
« ارباب طلبک نظر نده قدر و قیمتی آرتمق ایچین
بونوعروسی نه ایله تزیین ایدیم ؟ دییه عقلمه صوردم :
سلاله تیمورک مدار افتخاری اولان سلطان حسینک
جواهر بناسی ایله . جوانی و یردی « دیمک اولان :

باخرد کفتم چه سازم زیور این نوعروس

تا بچشم خواستکارانش فزاید زیب وزین

کفت درهای شای شهریار کامکار

نصرة الدنيا معزالدوله کھف الحافقین

اختر برج جالات کوهر درج شرف

شمع بزم دوده تیمورخان سلطان حسین

قطعه سیله توصیف ایله دیکی (حسین باقرا) نک

نام شاهانه سیله توشیح ایتمش و مشار الیهک مدخنده

ایلرله یرک « شیخ سعدی کلهستانی - بوندن اول -

(سعدین زنگی) نامنه ترتیب ایتمشدی . بنم بهارستانم

بر ذاتک ا- سیله تشرف ایتدی که سعدین زنگی اوکا

کوله اولمغه لایقدر .

معناسنی افاده ایدن :

کلهستان کرچه سعدی کرد زین پیش

بنام سعدین زنگی تمامش

بهارستان من نام ازکی یافت

که شاید سعدین زنگی غلامش

قطعه سنی یازمشدرد .

احتمال که حضرت جامینک شو حرکتی شاعرانه

خلوص کارلق تاقی ایدنلر اولاجقدر . دها ایکی س- نه

تزدوده موجود در . فقط الك مکمل شرحی (محمدشاکر
افندی) نک تحریر و سلیم ثالث نامه اتحاد ایلدبکی
(هدیه العرفان در شرح بهارستان) در . کلمات و عباراتک
معانی صحیحہ سنی و آیات و قطعاتک بحور و اوزانی
ایضاح و تفصیل ایدن بوشرح جداً بر اثر قیمتدار اولوب
۱۲۰۹ ده تألیف ایدیش و ۱۲۵۲ ده مطبعه عامرہ ده
طبع اولمشدر .

خاتمہ سندہ شارحک تاریخ آتیشی واردر :

بہارستان عشق اولدیسہ ظاہر

ہزارندن بونغمہ اولدی صادر

ریاض لطفی غایت دلربادر

حکایاتی کبی امثالی نادر

بم بوترجہ مدہ اولسہ لایق

صفا بخش قلوب جلہ زائر

اولہ تاریخی وش ہر دمہ تازہ

بوستان نہال طبع شا کر

۱۲۰۹

مابعدی وار

طاہر المولوی

مدیر مسئولی : محمد منیر

محمود بک مطبعہ سی

اول « سایہ شادہ ہوا زانی کیدیور ! » دیہجک قدر
تکابوی کبابہ دہ بونڈنلری خالدہ شمدی - مناسبی
اولسون اولماسین - (سایہ ملندہ) سوزخی چیکنہین
او اغزلرہ صورولورکہ : دور حمیدیدہ بر کتاب یازمغہ
موفق اولوبدہ (نہای شہریاری و دعای تاجداری !)
اولتسزین باصدیرا بیلمشلمیدر ؟

ملا جامی ، دور سابق محرر و شاعر لری مثالی
بر تاجدار خونخوارک قصیدہ خوان مظالمی دکل ،
حسین بایقرا کبی بر پادشاہ عادلک مدایخنویس عدالتیدرہ
او حسین بایقراکی (خراسان) تختندہ ۳۸ سنہ
مدت کمال عدل و حقانیتلہ حکمران اولمش ، (علی
شیر نوائی) کبی نادرہ دورانی صدراعظم نصب ایدہ رک
ملکیتک اعمارینہ ، تبعہ سنک ترفینہ چالیشمش ، علما
و عرفایہ فوق الحد توجہلر کوسرتوب حضرت جامی
آتہ بنہجکی وقت اوزنکیسنی طوتہجق قدر متواضع
داورانمشدر .

علم و عرفانہ بوقدر محب اولان بر پادشاہ عالیجاہ
سوق خلوص ایہ دکل ، شوق اخلاص ایہ مدح ایدلمزدہ
نہ یاپایر ؟

مادح خورشید مداح خوردست !

§

بہارستانک شروح متعددہ سی واردر . تألیفدن بک
آز زمان صکرا (خضر بن مصطفی) طرفدن ایلک دفعہ
یازیش و ۹۶۲ تاریخندہ استنساخ اولمش عربجہ بر شرحی